

**COĞRAFYA ÖĞRETİMİNDE GÖÇ ÜZERİNE METAFORİK BİR
ÇALIŞMA**

Çiğdem DURAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1(bir) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Çiğdem

Soyadı : DURAN

Bölümü : Coğrafya Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Coğrafya Öğretiminde Göç Üzerine Metaforik Bir Çalışma

İngilizce Adı : A Metaphorical Study On Migration In Geography Teaching

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Çiğdem DURAN

JÜRİ ONAY SAYFASI

Çiğdem DURAN tarafından hazırlanan “Coğrafya Öğretiminde Göç Üzerine Metaforik Bir Çalışma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Salih ŞAHİN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Mutlu YILMAZ

Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 13/09/2019

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde değerli bilgilerinin benimle paylaşan, çalışmamın her aşamasında beni motive eden, tüm sorularıma sabırla yanıt veren ve tüm bunları yaparken güler yüzünü ve samimiyetini hiç eksik etmeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Salih ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yine çalışmalarım sırasında desteklerini esirgemeyen çalışmamın her aşamasında yanımda olan babaannem Naciye DURAN'a, babam Naci DURAN'a ve değerli arkadaşım Büşra BAĞ YÜCE'ye teşekkürü bir borç bilirim.

COĞRAFYA ÖĞRETİMİNDE GÖÇ ÜZERİNE METAFORİK BİR ÇALIŞMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Çiğdem DURAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül, 2019

ÖZ

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramı ile ilgili zihinsel algılarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubu Kocaeli ili Çayırova ilçesinde bulunan 5 farklı lisede öğrenim gören 330 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Göç Metafor Formu” kullanılmıştır. Bu formda öğrencilere şu soru yöneltilmiştir: “Göç.....gibidir. Çünkü” ve cümledeki boşlukları kendilerince tamamlamaları istenmiştir. Araştırmanın aracının güvenilirliği için Kappa istatistiğinden faydalanılarak uyuma yüzdesi hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda güvenilirlik % 97,5 bulunmuştur. Bu sonuca göre araştırmanın güvenilirliği yeterli durumdadır. Elde edilen bulgular metafor eleme aşamasından geçmiştir ve çalışmanın sonucunda öğrencilerden 205 farklı metafor elde edilmiştir. Elde edilen metaforlar 8 kavramsal kategori altında ele alınmış ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin en çok “yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç” kategorisinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Öğrencilerin göç kavramını en çok en çok; ‘yeni bir hayat, kuş ve kuşlar, umut, yeniden doğmak, yeni bir dünya, kitap, yeni bir başlangıç, ayrılık, hayat ve ölüm’ metaforları ile ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler : G  , metafor, coğrafya   Ėretimi

Sayfa Adedi : xiv+67

Danışman : Do cent Dr. Salih ŞAHİN

A METAPHORICAL STUDY ON MIGRATION IN GEOGRAPHY TEACHING

(Master Thesis)

Çiğdem DURAN

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September, 2019

ABSTRACT

This study was conducted to reveal high school students' perceptions of immigration concept. The participants of the study were 330 students in five different high schools located in Çayırova, Kocaeli. In the study, qualitative research method was used. In order to provide data, "Immigration Metaphors Form" was utilised as an instrument. In the form, the question that was directed to students was "Immigration is likeBecause" and they were requested to complete the sentence in the way they liked. To ensure reliability of the research, percentage agreement was calculated using Cohen's Kappa statistic. As a result of the calculation, reliability was found % 97,5 which indicated sufficient level of reliability. The findings obtained from the students passed through the metaphors elimination process after which 205 different metaphors were received from students. The attained metaphors were discussed and evaluated under 8 conceptual categories. It was seen that students mostly concentrated in "immigration as beginning of a new life" category. It was discovered that students associated the concept of immigration with 'new life, bird and birds, hope, rebirth, a new world, book, a new beginning, separation, life and death' the most.

Key Words: Immigration, metaphor, geography education

Page Number : xiv+67

Supervisor : Associate Dr. Salih ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II:	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Göç Kavramı	7
2.1.1. Göçün Tanımı.....	7
2.1.2. Göçlerin Nedenleri.....	7

2.1.3. Göçün Türleri.....	9
2.1.4. Türkiye ve Dış Göç.....	11
2.2. Metafor Kavramı	12
2.2.1. Metaforun Tanımı.....	12
2.2.2. Metaforun Tarihçesi	13
2.2.3. Çağdaş Metafor Teorisinde Metafor Çeşitleri	14
2.2.4. Metaforların Temel İşlevleri.....	16
2.2.5. Eğitim Bilimlerinde Metaforların Rolü	16
2.3. İlgili Araştırmalar	17
2.3.1. Göç ve Metafor Konuları ile İlgili Coğrafya Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmalar.....	17
BÖLÜM III:.....	23
YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Çalışma Grubu	23
3.3. Verileri Toplama Araçları	24
3.4. Uygulama Süreci.....	25
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	25
3.5.1. Adlandırma aşaması:.....	26
3.5.2. Eleme aşaması:	26
3.5.3. Kategori geliştirme aşaması:.....	27
3.5.4. Geçerlik ve güvenirliğin sağlanması aşaması:.....	28
3.5.5. Üretilen metaforların frekanslarının hesaplanması ve yorumlanması aşaması:.....	28
BÖLÜM IV	29
BULGULAR	29

4.1. Göç Kavramına İlişkin Elde Edilen Metaforlar Hakkındaki Genel Bilgiler	29
4.2. Göç Kavramına İlişkin En Fazla Tercih Edilen İlk On Metafor ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	30
4.3. Göç Kavramına Yönelik Oluşturulan Metaforların Kategorik Dağılımları, Frekansları ve Yüzdeleri Hakkındaki Genel Bilgiler	31
4.3.1. ‘Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Kategorinin Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	33
4.3.2. ‘Coğrafi Bir Terim’ Olarak Göç Kategorisine ait Metaforlar ve Bu Kategorinin Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	35
4.3.3. ‘Olumlu Duygular Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	37
4.3.4. ‘Olumsuz Duygular Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	39
4.3.5. ‘Seyahat, Yolculuk Ve Gitmek Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	42
4.3.6. ‘Bir Eşya Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler.....	45
4.3.7. ‘Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler	47
4.3.8. ‘Çeşitlilik Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler.....	50
4.4. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Metaforlar Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık İçeriyor Mu?	53
4.5. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Metaforlar Göçe Katılma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık İçeriyor Mu?	53
BÖLÜM V	55
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	55
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	55

5.1.1. Öğrencilerin Göç Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlardan Elde Edilen Sonuçlar	55
5.1.2. Elde Edilen Metaforlar Yardımıyla Oluşturulan Kavramsal Kategorilerile İlgili Sonuçlar.....	56
3.1. Öneriler	59
KAYNAKLAR.....	60
EKLER.....	64

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyine ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	24
Tablo 2. Katılımcılar Tarafından En Fazla Zikredilen ilk On Metafor.....	30
Tablo 3. Katılımcıların Geliştirdikleri Metaforların Kategorileri.....	32
Tablo 4. Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç Kategorisi.....	33
Tablo 5. Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	34
Tablo 6. Coğrafi Bir Terim Olarak Göç Kategorisi.....	35
Tablo 7. Coğrafi Bir Terim Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	36
Tablo 8. Olumlu Duygular Olarak Göç Kategorisi.....	37
Tablo 9. Olumlu Duygular Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	38
Tablo 10. Olumsuz Duygular Olarak Göç Kategorisi.....	40
Tablo 11. Olumsuz Duygular Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	40
Tablo 12. Seyahat, Yolculuk Ve Gitmek Olarak Göç Kategorisi.....	43
Tablo 13. Seyahat, Yolculuk Ve Gitmek Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	43
Tablo 14. Bir Eşya Olarak Göç Kategorisi.....	45
Tablo 15. Bir Eşya Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	46
Tablo 16. Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç Kategorisi.....	48
Tablo 17. Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	48
Tablo 18. Çeşitlilik Olarak Göç Kategorisi.....	50
Tablo 19. Çeşitlilik Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar.....	51

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> C27'ye ait kabul edilmeyen metafor örneği.....	26
<i>Şekil 2.</i> N11'e ait kabul edilmeyen metafor örneği.....	27
<i>Şekil 3.</i> K9'a ait kabul edilmeyen metafor örneği.....	27

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanların belli sebeplerle yaşadıkları yerleşim yerini terk edip uluslararası bir sınır geçerek veya ülke içerisindeki farklı yerleşim yerlerine giderek gerçekleştirdikleri yer değiştirme hareketi göç olarak ifade edilebilir. Tümertekin ve Özgüç'e (2015) göre "Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir" (s. 289). Göç olgusu insanın varoluşundan beri bulunan hem katılanı, hem başlangıç noktasını hem de varış noktasını etkileyen oldukça karmaşık bir süreçtir. Bilimsel araştırmalar insan hayatının Afrika kıtasında başladığını, sonrasında bu kıtadan yerleşmeye uygun olan ekümen sahalara doğru gerçekleşen göç hareketlerinin olduğunu göstermektedir. Bu göç hareketlerinde temel faktör bazen insanların daha iyi yaşam şartlarına kavuşma isteği bazen de mecburi sebeplerle yaşadıkları yerde daha fazla barınamamalarından kaynaklanmıştır. Sebep her ne olursa olsun göç olgusu kişilerin kendilerini, göçe başladıkları noktayı ve varış istasyonlarını etkilemiştir (Sezer & Şanlı, 2017).

Göç konusu son yıllarda Türkiye için daha da önemli bir olgu haline gelmiştir. Bu durumun nedenlerinden biri Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle son derece sorunlu bölgeler arasında yer almasıdır. Çünkü Türkiye'nin çevresinde bulunan ülkeler ekonomik açıdan geri kalmış, siyasi istikrarın zayıf olduğu ülkelerdir. Türkiye aynı zamanda jeopolitik anlamda son derece hassas bir kesişme noktasında; Afrika'dan Avrupa'ya geçiş güzergâhında bulunmaktadır. Ülkemizin bu kadar hassas bir konumunun olması bugün göç konusunu Türkiye için önemli bir olgu haline getirmiştir (Canyurt, 2015). Türkiye çevresinde yaşanan siyasi problemlerden geçmişte etkilenmiş, günümüzde de etkilenmeye devam etmektedir. Dolayısı ile bu siyasi problemlerin ortaya çıkardığı göçler Türkiye'de güncelliğini korumaktadır.

Göç konusunun Türkiye için son yıllarda oldukça önemli bir olgu haline gelmesindeki sebeplerden biri de Arap Baharı'dır. İlk olarak 2010 yılında Kuzey Afrika'da ortaya çıkan Arap Baharı Türkiye'nin de içinde bulunduğu bölge başta olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerini etkilemiştir. Arap Baharı adı verilen bu sürecin Suriye'ye olan yansıması, Arap Baharı yaşayan diğer ülkelerden çok daha farklı olmuş, ülkede sınırları zorlayan şiddet sarmalı milyonlarca insanın göç etmesine sebep olmuştur. Oluşan bu göçler Türkiye'yi önemli ölçüde etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir (Ekici & Tuncel, 2015). Yaşanan göç dalgalarıyla birlikte ülkemize sığınan mülteci sayısı her geçen gün artmış ve mültecilerin sayıları milyonları aşmıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte ülkemiz için son yıllarda önemi daha da artan mülteci kavramı; 1951 Birleşmiş Milletler Anlaşmasında şu şekilde tanımlanmıştır: “ Mülteciler; ırkı, dili, dini yüzünden, bir toplumsal gruba ait ya da siyasal bir görüşte olduğu için ülkesinde takibe uğrama korkusuyla ülke dışına çıkmış kişilerdir” (Tümertekin & Özgüç, 2015, s. 312).

Ülkemiz için önemi her geçen gün daha da artan göç kavramının öğretiminde birçok yöntem ve teknikten faydalanılabilir. Bu yöntem ve tekniklerden biri de metafor yöntemidir. Metafor kelimesi Grekçe olmakla birlikte “Meta: Öte”, “Pherin: Taşımak” kelimelerinden oluşur ve bir şeyi başka bir şey ile anlatmak anlamında kullanılır (Parın, 2017) . Başka bir tanımla metaforlar, insanların günlük hayatlarında kullandıkları dili süslemeye yönelik söz sanatlarından çok daha fazlasını kapsarlar (Saban, 2008). Kişilerin bir konu ya da kavram hakkındaki algıları belirlenirken anket, gözlem, ölçek ve görüşme gibi veri toplama araçları kullanılır. Bu veri toplama araçlarının yanında metaforlar yardımıyla da bir konu hakkında veri toplanabilir (Tıkman, Yıldırım & Şentürk, 2017). Metafor bilinmeyen kavramların açıklanmasında, öğretiminde, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmada geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır. Bu yöntem ile öğrenciler yeni öğrendikleri bilgileri, zihinlerinde var olan şemaları ile ilişkilendirerek yeni ve eski bilgileri birbirine bağlarlar (Arslan & Bayrakçı, 2006).

Metaforlar geçmişten günümüze birçok alanda kullanılmıştır ve kullanılmaya da devam edilmektedir. Çünkü metaforlar anlatılmak isteneni kolay ve daha şiirsel bir şekilde ifade etme lüksünü ortaya çıkarmıştır. Öyle ki metaforlar düz ve sıradan bir anlatımın aksine insanı düşünmeye sevk eden, ifade içine gizlenmiş anlamların bulunduğu zengin bir söyleyiş tarzıdır. Metaforlar özellikle son yıllarda nitel araştırmalarda veri toplamak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır ve hem kendi başına hem de diğer veri toplama araçlarıyla birlikte kullanılmaktadır. Metaforlar araştırma konusu doğrultusunda çalışma grubundan farklı bakış

açıları elde etmeye yarar. Elde edilen farklı algılar da öğretme faaliyetleri içerisinde nasıl kullanılacağına dair ipuçları verebilir (Kılcan, 2017, s. ii).

1.1.Problem Durumu

İçinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında eğitim sistemimizdeki temel amaç öğrencilerin bilgiye hazır bir şekilde ulaşmalarından çok, bilgiye kendilerinin ulaşmalarını sağlamak olmalıdır. Bu durum üst düzey zihinsel süreç beceriyle oluşur. Bu süreç ile ulaşılan bilgi daha kalıcı öğrenmelerin oluşmasına zemin hazırlar. Dolayısı ile öğrenme ortamlarında öğrencilere bilgiyi hazır bir şekilde vermek yerine onlara bilgiye ulaşma konusunda rehber olmak eğitim süreçlerinin daha verimli bir şekilde geçmesini sağlar.

Pingel'e (2003) göre coğrafya ve tarih ders kitapları aracılığıyla toplumlar köklerini, belirli bir yerde niçin ve nasıl yaşadığını, bu yerin nasıl tanımlanıp nitelendirilebileceğini, başka bir deyişle kim olduklarını açıklamaya çalışır. Geçmişte yaşanan ve bugün yaşanmakta olan göçlerin neden ve sonuçlarını görebilmek bugünkü dünya düzenini anlamamıza yardımcı olacaktır. Göç olgusu belli bir mekanda gerçekleşir. Dolayısı ile göç mekan ile insan arasındaki bir etkileşimin ürünüdür. Ayrıca çevreye etkisinin bulunması ve nüfusu da etkilemesi nedeniyle coğrafya öğretim programlarında ele alınıp, programın içeriğine uygun olarak ders kitaplarına konu edilmiştir (Pingel'den aktaran Aslan, 2010). Bu bağlamda lise coğrafya derslerinde öğrencilere öncelikle bulunduğumuz coğrafi konumun önemini kavratmak ardından da konumumuzu ülkemizin maruz kaldığı yoğun göç dalgalarıyla ilişkilendirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Şahin'e (2017) göre hangi açıdan ele alınırsa alınsın, Türkiye uluslararası düzeyde hem "göç veren" hem "göç alan" hem de transit göç'lere sahne olan ülkelerden biridir. Göç olgusu çok boyutludur. Göç sadece çıkış ya da sadece varış noktalarını etkilemez. Göç hem çıkış hem de varış noktalarını sosyal, ekonomik ve kültürel yönden etkileyen bir olgudur. Bu nedenle de Türkiye'de her geçen gün önemini artıran göç olgusu üzerinde eğitim öğretim süreçlerinde durulması önem taşımaktadır. Lise düzeyinde göç konusunun üzerinde durulması, konunun öneminin ülkemiz açısından vurgulanması öğrencilerde göç konusuna ilişkin farkındalık oluşturacağı ve mültecilere karşı empatik duyguların gelişmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Göç kavramının ülkemiz için öneminin fazla olması nedeniyle ortaöğretim öğrencilerine göç ile ilgili kazanımların eğitimciler tarafından en iyi şekilde öğretilmesi gereklidir. Bu durum

kaliteli bir eğitim süreci ile mümkündür. Metafor yöntemi ile öğrencinin öncelikle zihinsel algısını sebepleriyle birlikte orataya koymak, bilgiye kendisinin keşfederek ulaşması için rehber olmak ve en önemlisi de konuyla ilgili düşünceleri için onlara fırsat vermenin tüm bu süreçleri olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Göç kavramının hem ülkemiz hem ortaöğretim öğrencileri için önemli olması nedeniyle bu çalışmada problem durumu: Ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramını hangi metaforlar aracılığıyla açıkladıklarını belirlemektir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Kocaeli ilinin Çayirova ilçesinde bulunan ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlemektir.

Bu kapsamda araştırmanın alt amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Ortaöğretim öğrencilerinin göç olgusunu hangi metaforları kullanarak ifade ettiklerini belirlemek.
2. Öğrencilerin oluşturdukları metaforların nedenlerini belirlemek.
3. Öğrencilerden toplanan veriler üzerine benzer metaforları kategorilendirerek değerlendirmek.
4. Elde edilen metaforların coğrafya dersi göç öğretiminde kullanılabilirliği üzerine değerlendirmelerde bulunmak.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye hem göç alan hem göç veren hem de transit göçlere sahne olan bir ülkedir. Bu nedenle göç kavramı hangi açıdan ele alınırsa alınsın ülkemiz için önem arz etmektedir. Bu çalışma ile göç kavramı ele alınırken öğrencilerin zihinsel algılarına ışık tutmak amaçlanmıştır ve göç kavramı metaforlar aracılığıyla ele alınmıştır.

Ülkemiz özellikle coğrafi konumu nedeniyle 2011 yılından beri Suriye'den gelen yoğun göç dalgalarına maruz kalmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 07.02.2019 tarihli açıklamasına göre mülteci sayısı bir önceki aya göre 11 bin 720 kişi artarak toplam 3 milyon 644 bin 342 kişi olmuştur (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>).

Barındırdığı mülteci sayısının bir hayli artmasıyla göç olgusu Türkiye için gündemdeki güncelliğini ve önemini korumaya devam etmektedir.

Yaşanan bu gelişmelerle Türkiye için önemi giderek artan göç kavramı eğitim öğretim süreçlerinde önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Coğrafya dersi müfredatında yer alan göç konusunun öğretimi ile öğrencilerde farkındalık ve empati duygusunun gelişeceği düşünülmektedir (Şahin, 2017). Bu kapsamda yaratıcı ve keşfedici bir öğrenme süreci sağlayan metaforlar öğrencilerin bu yöndeki algılarına olumlu katkıda bulunması açısından önemlidir.

Bu çalışma göç kavramının ortaöğretim öğrencileri tarafından nasıl algılandığına ışık tutması ve bu kavramın ortaöğretim öğrencileri tarafından daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunması açısından önemlidir. Çalışma ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramı ile ilgili algılarını sebepleriyle birlikte ortaya koyacaktır. Bu durum öğrencilerin sahip oldukları yanlış kodlamaların tespitini mümkün kılacaktır. Öğrenme süreçlerinde kavram yanlışlarının tespit edilip yapılandırılıp düzeltilmesi eski bilgiler üzerine inşa edilecek yeni bilgilerin olumsuz etkilenmesinin önüne geçecektir. Bu kapsamda yapılan literatür taramasında benzer çalışmalara az sayıda rastlanmıştır. Çalışmanın alana katkıda bulunması ve yapılacak olan diğer çalışmalara da ışık tutması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışma yapılırken bazı şartların uygun olduğu varsayılmıştır. Bu varsayımlar şu şekildedir:

1. Ortaöğretim coğrafya dersi konuları içerisinde göç konusunun önemli bir yeri olduğu ve çalışmanın bu alana katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.
2. Çalışmada kullanılacak olan Göç Metafor Formu'nun çalışmanın amacına uygun bir ölçme aracı olduğu varsayılmaktadır.
3. Örneklemi oluşturan bireylerin evreni temsil ettiği ve ölçme aracını samimi olarak cevaplayacakları varsayılmaktadır.
4. Öğrencilerin sorulara cevap verirken yalnızca kendi düşüncelerine yer verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

1. Bu araştırma göç konusu ile sınırlıdır.
2. Çalışma kocaeli ili Çayirova ilçesinde bulunan Gosb Tadım Jale Yücel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Şehit İlhan Kartal Anadolu Lisesi, Çayirova Kız İmam Hatip Lisesi, Güzeltepe Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi ve 15 Temmuz Fen Lisesi’nde 2018-2019 yılları içerisinde öğrenim gören 10. ve 11. Sınıflar ile sınırlıdır.
3. Araştırmada evrenin tamamına ulaşamayacağı için araştırma çalışma grubu ile sınırlıdır.
4. Araştırmada elde edilecek bulgular, bu bulgulardan yola çıkılarak varılacak sonuç ve genellemeler çalışma grubu ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Göç: “Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir” (Tümerterkin & Özgüç 2015, s. 289).

Metafor: Grekçe bir kelime olan metafor kavramı “Meta: Öte” ve “Pherin: Taşımak” kelimelerinden meydana gelerek “bir şeyi başka bir şey ile anlatmak” manasında kullanılır (Lakooff & Johnson, 2015).

Mülteci: 1951 Birleşmiş Milletler Anlaşmasında tanımlandığı gibi, mülteciler “ırkı, dili, dini yüzünden, bir toplumsal gruba ait ya da bir siyasal görüşte olduğu için ülkesinde takibe uğrama korkusuyla ülke dışına çıkmış kişiler” şeklinde alınmaktadır (Tümerterkin & Özgüç, 2015, s. 312).

Metafor kategorisi: Birbirine benzer anlamda kullanılan metaforlardan oluşturulmuş grup.

Metafor analizi: Araştırmanın konusu olan kavram ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini metaforlar aracılığı ile ortaya koyan analiz türü.

BÖLÜM II:

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Kavramı

2.1.1. Göçün Tanımı

İnsanların belli sebeplerle yaşadıkları yerleşim yerini terk edip uluslararası bir sınır geçerek veya ülke içerisindeki farklı yerleşim yerlerine giderek gerçekleştirdikleri, sürekli ya da geçici olabilen yer değiştirme hareketi göç olarak ifade edilebilir. Başka bir tanım ile göç genel anlamda anlamlı bir mesafe oluşturacak biçimde ve etki oluşturacak bir zaman çerçevesinde gerçekleştirilen tüm yer değiştirmeler olarak açıklanabilir (Erder, 1986, s. 9). TDK'ye göre göç “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret; evden eve taşınma, nakil; taşınma sırasında götürülen ev eşyalarının tümü” anlamlarına gelmektedir (TDK, Güncel Türkçe Sözlük, 2019).

2.1.2. Göçlerin Nedenleri

İnsanlar ile yaşadıkları ve doğdukları yer arasında yakın bir bağ bulunmaktadır. Yapılan göçler ile insanın mekân ile olan bu bağı zedelenmektedir. Bireyler yaşadıkları ya da doğdukları yerden çeşitli sebeplerden ötürü ayrılmak durumunda kalıp farklı bir mekâna göç etmektedir (Ekici & Tuncel, 2015). İnsanların göç etmelerinin altında birçok çekici ve itici etmen sıralanabilir. İtici etmenlere çevresel, demografik ve ekonomik sebeplerin yanında siyasal baskılarda örnek olarak verilebilir. İnsanların yaşadıkları yerden ayrılımlarına zorlayan siyasi etmenler ise; savaşlar, sıkıyönetim, ihtilaller, yönetim biçimleridir (Aydemir & Şahin, 2018).

Tümertekin ve Özgüç'e göre (2015) göç sebepleri şu şekilde sıralanabilir (s. 294-295):

- İnsanları göçe zorlayan çok sayıda faktör vardır. Bu faktörlerin başında ekonomik olanaklar gelmektedir.
- Ekonomik sebeplerin yanında siyasal koşullar da insanları göçe itmektedir. Siyasal koşulların yarattığı kitlesel göçler günümüz dünyasında sıklıkla yaşanmaktadır.
- Çevresel olanaklarda yaşanan bozulmalar özellikle geçmiş dönemlerde göç konusunda önemli bir faktör olmuştur.
- Yeni bir yönetim anlayışının insanlara gelenek ve kültürlerini yaşayamayacağına inandırabilir. Bu durum da göçlere sebep olur. Bu duruma örnek olarak Hindistan ve Pakistan'ın ayrılmasından sonra Müslümanların Pakistan ülkesine, Hindularında Hindistan ülkesine göç etmeleri durumu verilebilir.
- Modern ulaşım araçlarının gelişmesiyle birlikte insanlar göç faaliyetine daha rahat bir biçimde katılma şansına sahip olmuşlardır. Bu durum insanların kendi istekleriyle göç etmelerini kolaylaştırmıştır.
- Teknolojik gelişmelerin yaşandığı bölgelerin göç için çekici bir rol oynadığı söylenebilmektedir.
- Kitle iletişim araçları ile birlikler insanlar göç etme arzusu duydukları yer hakkında kolayca bilgiye erişebilmektedir. Bu durum da göçe karar verme durumunu etkilemektedir.
- Göçe bazı çevresel güçler de sebep olabilir. Deprem, kuraklık, doğal afet, su baskıları gibi.

Göçlerin nedenleri Lee (1969) tarafından ise dört başlık altında incelenmiştir. Lee'ye göre göçe menşe yerle ilgili faktörler, hedef noktasıyla ilgili faktörler, müdahil fırsatlar ve kişisel faktörler neden olmaktadır. Bunun yanı sıra Lee insanların yaşadıkları yerleri bırakmalarına sebep olan faktörleri itici, hedef noktasını cazip hale getiren faktörleri ise çekici faktörler olarak ele almıştır. Demografik büyüme, yaşam standartlarının düşük olması, ekonomik fırsat eksiliği ve siyasi baskılar menşe yerdeki itici faktörlere örnek gösterilebilirken, hedef noktasındaki iş gücü talebi, ekonomik fırsatlar, politik özgürlükler çekici faktörlere örnek gösterilmiştir.

Mutluer'e göre (2003) göç kavramı çok boyutlu ve sosyal bir olgudur. Bu sebeple göçe neden olan faktörler de bir o kadar karmaşık ve çok boyutlu faktörlerdir. Bununla birlikte Mutluer göçe sebep olan faktörleri üç başlık altında incelemiştir. Bu faktörler; ekonomik sebepler, sosyal, psikolojik ve siyasal faktörler ve doğal faktörlerdir. İkinci dünya savaşından sonra bozulan Avrupa ekonomisini yeniden kurmak ve düzeltmek için Kuzey

Afrika ülkelerinden, Yugoslavya, Yunanistan, Türkiye gibi ülkelere binlerce kişi Avrupa ülkelerine iş gücü oluşturmak için göç etmiştir. Bu durum göçlerin ekonomik sebeplerine örnek gösterilirken, İran’da yaşanan rejim değişikliği sonrası Türkiye’ye yaşanan göçler göçlerin siyasal sebeplerine, Sahra altı bölgesinde bulunan Sudan, Etiyopya, Nijerya gibi ülkelere yaşanan şiddetli kuraklık ve çölleşme nedeniyle çevre ülkelere yapılan göçler ise göçlerin doğal olaylara bağlı sebeplerine örnek verilebilir (s. 11-18).

2.1.3. Göçün Türleri

Göç faaliyeti kişilerin kendi arzularıyla gerçekleştirdikleri bir karar olabilir. Bunun yanı sıra kendi istekleri dışında gerçekleşen bir takım gelişmeler insanların zorlama bir süreç ile birlikte göç etmelerine sebep olabilir. Göçlerin nasıl gerçekleştiğini bilmek, göçün boyutunu ve etkilerini anlamamıza yardımcı olur (Ekici & Tuncel, 2015). Göç türleri aşağıdaki gibi gruplandırılarak açıklanabilir.

2.1.3.1. Yapıldığı yere göre göçler

Göçler yapıldıkları yere göre iç ve dış göç olarak gruplandırılır.

2.1.3.1.1. İç göç

Ülke içerisindeki nüfusun yine aynı ülke içerisinde yeniden yerleşmesi olayıdır. Ülke içerisinde dört büyük göç olayından söz edilir. Bunlar;

- Kırlardan şehirlere doğru
- Kırlardan kırlara doğru
- Şehirlerden kırlara doğru
- Şehirlerden şehirlere doğru olan göçlerdir (Tümertekin & Özgüç, 2015, s. 316).

İç göçler, resmi ve idari yönetim sistemi içerisinde var olan yerleşim birimleri arasında gerçekleşen göçler olarak tanımlanmaktadır. Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen bu göçler sonucunda ülke nüfusunda herhangi bir değişim söz konusu değildir. Genel olarak iç göçlere bağlı olarak kırsal alanlardaki nüfusun azaldığı, kentsel alanlardaki nüfusun ise arttığı söylenebilir. İç göçler sonucunda ülke içerisinde nüfusun ve cinsiyetin dağılımında değişiklikler gözlemlenebilir.

2.1.3.1.2. Dış göç

Dış göç ise bir ülkeden başka bir ülkeye doğru gerçekleşen göçleri ifade etmektedir. Dış göçler isteğe bağlı ya da zorunlu olarak gerçekleşebilir. Örneğin; Kurtuluş Savaşı sonucunda Yunanistan ile yapılan mübadele anlaşmaları ile Anadolu topraklarındaki Rumlar ile Yunan topraklarındaki Türkler zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır. Bu gelişmeler sonucu yaşanan göç göç hareketleri zorunlu dış göç kapsamında ele alınabilir. Özellikle 1960 yılından sonra Türkiye’den Avrupa ülkelerine doğru gerçekleşen işçi göçleri ise isteğe bağlı gerçekleşen dış göçler kapsamında ele alınabilir. En az iki ülkenin yerleşim birimleri arasında gerçekleşen bu göçler sonucunda göç alan ülkenin nüfusu artarken, göç veren ülkenin nüfusu azalmaktadır.

2.1.3.2. Süresine göre göçler

2.1.3.2.1. Geçici göçler:

Geçici göç olayı bir süre sınırlaması olan ve belirli sebeplerden dolayı gerçekleşen göç hareketleri olarak tanımlanabilir. İnsanların tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetler sebebiyle belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirdikleri mevsimlik göçler, geçici göç sayılmaktadır.

2.1.3.2.2. Sürekli göçler:

İnsanların yaşadıkları bölgelerden ayrıлып başka bölgelerde hayatlarına devam etmek için bir süre sınırlaması olmaksızın yaptıkları göç hareketleri sürekli göç olarak adlandırılmaktadır. Sürekli göçler isteğe bağlı olabildiği gibi zorunlu bir şekilde de gerçekleşebilir (Koçak & Terzi, 2012).

2.1.3.3. Oluşum nedenlerine göre göçler

2.1.3.3.1. İsteğe bağlı göçler:

İnsanların gönüllü olarak göç etmeleri durumu ise herhangi bir kısıtlama ya da baskı olmaksızın kendi arzuları doğrultusunda göç etmeleridir. Daha iyi koşullarda yaşayabilmek, daha iyi eğitim şartlarına kavuşmak, çalışma olanaklarını değiştirmek gibi kişilerin kendi arzusuna bağlı bu durumlar isteğe göçlerin sebeplerindendir (Koçak & Terzi, 2012, s. 171). İsteğe bağlı gerçekleşen bu göçlerde genel olarak göç edilen yerin çekici özelliklerinin etkili olduğu ve bu göçlerin temelinde insanların yaşam standardını artırma isteğinin yattığı söylenebilir.

2.1.3.3.2. Zorunlu göçler:

İnsanların istekleri gözetilmeksizin gerçekleşen, savaşlar ve doğal afet gibi durumlarda yapılan göç hareketleri zorunlu göç olarak tanımlanabilir (Eraldemir, 2013, s. 13). Zorunlu göçlere en büyük örnek; Afrikalıların Amerika kıtasına köle olarak götürülmeleridir (Tümertekin & Özgüç 2015, s. 289). Yine tarihsel süreç içerisinde gerçekleşen ve çok sayıda insanın katıldığı ‘Kavimler Göçü’ özellikle Orta Asya’da yaşanan olumsuz iklim koşullarının yarattığı etkiler nedeniyle yaşanan zorunlu bir göçtür. Son yıllarda Suriye’de gerçekleşen iç savaş nedeniyle Türkiye’ye gerçekleşen göç hareketleri de yine zorunlu göçler kapsamındadır. Zorunlu olarak gerçekleşen bu göçlerde genel olarak yaşanan yerin itici özellikleri etkili olmaktadır.

2.1.4. Türkiye ve Dış Göç

Türkiye için geçmişten beri önemini koruyan göç kavramı özellikle son yıllarda oldukça önemli bir olgu haline gelmiştir. Türkiye’nin sahip olduğu jeopolitik konumun önemi, etrafındaki ülkelerdeki siyasi istikrarın zayıf gelişmişlik düzeyinin düşük olması Türkiye için göç kavramının önemini artırmıştır.

Göç kavramının ülkemiz için son yıllarda önemi artan bir olgu haline gelmesinin sebebi Arap Baharı’nın etkileridir. 2010 yılında Kuzey Afrika’da ortaya çıkan Arap Baharı Türkiye’nin de içinde bulunduğu bölgede etkili olmuştur. Arap Baharı’nın Suriye’ye olan etkisi ülkede

bir iç savaşın çıkmasına sebep olmuş yaşanan bu iç savaş milyonlarca insanı göç etmeye zorlamış, oluşan göç dalgalarından Türkiye önemli bir ölçüde etkilenmiş, etkilenmeye de devam etmektedir (Ekici & Tuncel, 2015).

Geçmişten günümüze Türkiye üç büyük dış göç hareketi yaşamıştır. Bunlardan ilki; I. Dünya Savaşı sürecinde oluşan gelişmeler sonucunda balkanlardan ülkemize doğru yaşanan, çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu göç dalgalarıdır. Yaşanan bu göçler ile Türkiye'ye gelen göçmenler zaman içerisinde Türk toplumu ile uyumlu bir yaşam sürdürmüşlerdir (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017).

2.2. Metafor Kavramı

2.2.1. Metaforun Tanımı

Grekçe bir kelime olan metafor kavramı “Meta: Öte” “Pherin: Taşımak” kelimelerinden oluşur ve bir şeyi başka bir şey ile anlatmak anlamında kullanılır (Parın, 2017). “Yunancadan türemiş olan bu sözcük bizim dilimize Fransızcadan geçmiştir” (Özelmacı & Çakır, 2017, s. 23). Başka bir tanımla metaforlar, insanların günlük hayatlarında kullandıkları dili süslemeye yönelik söz sanatlarından çok daha fazlasını kapsarlar (Saban, 2008). İki farklı kavramı birbirine benzetmeler yoluyla bağlayan metaforların, bir yaşantıdan diğer yaşantıya geçiş yapmak için kavramları birbiriyle ilişkilendiren bir dil unsuru olduğu kabul edilir. (Palmquist'den aktaran Aydoğdu, 2008, s. 27).

Metaforların birçok işlevi bulunmaktadır. Öncelikli işlevleri cümle içerisinde kullanıldıklarında genel olarak söylemi daha süslü bir hale getirirler. Ancak tek işlevleri bu değildir. Metaforlar bu özelliğin çok daha fazlasını ifade ederler. Yapılan araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçları göstermiştir ki metaforlar düşünme biçimimizi, dilimizi ve bilim hayatımızı etkilediği kadar, aslında günlük hayatımızda da kendimizi ifade etme biçimlerimiz üzerinde etkileyici ve biçimlendirici bir işleve sahiptir. Metafor A'yı B şeklinde ifade edebilmemizdir (Morgan, 1997, s. 14).

Klasik metafor yaklaşımı, metaforların sadece edebi sanatlarda kullanılabileceğine inanır. Bunun yanında metaforların günlük yaşam ile ya da düşünce ile bir ilgisi olmadığını düşünürler. Eğer kişiler metaforları günlük hayatlarında kullanırsa bu durumun onları

gerçeklerden uzaklaştıracağına inanırlar. Ayrıca metaforların iki kavram ya da olgu arasında benzerlik kurmak dışında bir işlevi olmadığına inanırlar (Tepebaşı, 2013, s. 26).

18.yy sonlarına doğru Vico, Kant, Rausseau gibi düşünürler tarafından metafor çok daha farklı bir bakış açısı ile açıklanmıştır. Bu yaklaşımın adı romantik yaklaşımdır. Onlara göre metaforlar klasik yaklaşımın tam aksine sadece sözü süslemeye yarayan bir araç değil, duyguların daha yoğun bir şekilde ifade edilmesine olanak sağlayan dilin bir niteliği olarak görülmüştür (Cebeci, 2013, s. 32).

Çağdaş yaklaşım Lakoff ve Johnson'un 1980 yılında "Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil" kitabını yazmasıyla yaygınlaşmıştır. Lakoff ve Johnson'a göre metafor; günlük hayatta ve yetenek gerektirmeyen zihinsel faaliyetlerde kullanılır. Metaforların kaynağı sadece sanatsal ve estetik kaygılar değildir, kavramları daha anlaşılır kılmaktır. Sadece söz sanatından ibaret değil aslında düşünce ve dil arasında bir köprü görevi üstlendiği kabul edilmiştir (Lakoff & Johnson, 2015, s. 31).

Metaforlar zihinsel bir algı aracıdır. Metaforların eğitimde ve gündelik yaşamda kullanılabildiği konulara şu durumlar örnek verilebilir:

1. Metafor, anlaşılması zor olan ve soyut konuları daha iyi anlamlandırmada kullanılabilir.
2. Metaforlar cümleler içerisinde verilmek istenen anlamı kuvvetlendirerek ifadede dili zenginleştirmek için kullanılabilir.
3. Metaforlar bir benzerliği direk söylemektense edebi bir yorum katarak imalarla ifade edilmek istendiğinde kullanılabilir.
4. Bir konunun şiirsel, edebi ve simgesel olarak söylemlerinde kullanılabilir.
5. Metaforlar veri toplama aracı olarak kullanıldıktan sonra öğretme faaliyetleri içerisinde bir yöntem olarak kullanılabilir.

2.2.2. Metaforun Tarihçesi

Metaforların ortaya çıkış hikâyesinin insanlığın ortaya çıkışı kadar eski olduğuna inanılır. Tarihi oldukça eskiye dayanan bu kavramı felsefe tarihinde ilk ele alan düşünür Platon olmuştur. Platon metaforların gerçeği arayan filozofları hedefledikleri yoldan sapacağına ve çok tehlikeli olduğuna inanmıştır (Karamahmet, 2012, s. 61). Ancak kendisi oldukça

meşhur bir metafor olan “mağara” metaforunu kullanan kişidir. Bu mağara metaforu Platonun “Devlet” isimli eserinde geçmektedir. Platon der ki: “...yeraltı mağarasına benzeyen bir yer içerisinde insanlar var. Önde ışığa açılan bir giriş..” (Keklik, 1987a, s. 73).

İslam filozoflarından İbn Miskeveyn eseri olan “Tenzib’ül Ahlak” adlı eserinde metaforlar yardımıyla düşüncelerini aktarmıştır. Eserinde “Hukuk adeta su gibidir, bir yandan insanlara hayat verir diğer yandan da insanların boğulmasına sebep olur.” Diyerek su ve hukuk arasındaki benzerlikten faydalanmıştır (Keklik, 1990, s. 90).

Yine ünlü düşünürlerden olan Mevlana Mesnevi adlı eserinde sayısız metafor kullanmıştır. İnsan figürüyle oluşturduğu ney metaforu kuşkusuz büyüleyicidir (Keklik, 1987b, s. 25). Verilen örneklerin dışında da birçok düşünür metaforlardan anlamı güçlendirmek ve dili daha süslü bir hale getirmek için faydalanmışlardır.

2.2.3. Çağdaş Metafor Teorisinde Metafor Çeşitleri

Lakoff ve Johnson 1980 yılında yayınladıkları Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil adlı kitapta metafor kavramını derinlemesine bir şekilde ele almışlardır. Onların çıkardıkları kitapla birlikte başlayan Çağdaş Metafor Yaklaşımı metaforları; yapısal, ontolojik (varlıksal) ve yönelim olarak sınıflandırmıştır.

2.2.3.1. Yapısal metaforlar

Yapısal metaforlara kavramsal metaforlar da denilmektedir. Yapısal metaforlar bir kavramı metaforik bir yapıya kavuştururlar. Bu metaforlar kültürden kültüre değişiklik gösterir. Örneğin “ZAMAN PARADIR” ifadesi yapısal bir metafordur. Bu metaforlarda zaman para kadar değerli görülmüştür. Türk kültüründe buna çok yakın bir metafor olan “VAKİT NAKİTTİR” ifadesi kavramsal metaforlara güzel bir örnek oluşturmaktadır (Lakoff & Johnson, 2015, s. 32).

2.2.3.2. Yönelim metaforları

Yönelim metaforları uzay zaman istikametiyle ilgilidir. Bu metaforlar içeri-dışarı, aşağı-yukarı gibi bazı yön kavramlarını içerir. Bu kelimeler bazı anlamları ifade eder. Örneğin genel anlamda “yukarı” kelimesi iyi olanı temsil ederken, “aşağı” kelimesi kötü olanı ifade

eder. Yönelim metaforlarının anlamları kültürden kültüre değişiklik gösterebilir (Lakoff & Johnson, 2015, s. 40).

Yönelim metaforlar ile ilgili şu örnekler verilebilir (Lakoff & Johnson, 2015, s. 41-44):

“Yüksek statü yukarıda düşük statü aşağıdadır.”

Zirveye yükselecek. Yüksek bir konuma sahip. Kariyerinin zirvesinde.

“İyi olan yukarıda kötü olan aşağıdadır.”

İşler en alçak seviyede. Her şey baş aşağı gidiyor. Bu işin de üstesinden geldik.

“Çok olan yukarıda; az olan aşağıdadır.”

Geliri geçen yıla oranla tırmanışa geçti. Yaptığı hataların sayısı inanılmayacak kadar düşük. Hararet bastıysa sıcaklığı düşür.

2.2.3.3. Varlıksal metaforlar

Varlıksal metaforlar ontolojik metaforlar olarak da adlandırılır. Bu metaforlar soyut kavramları somutlaştırarak onların daha kolay bir biçimde anlaşılmasını sağlarlar. Nasıl ki uzay zaman istikametiyle ilgili metaforlar yönelim metaforlarını oluşturuyorsa, nesneler ve tecrübelerimiz de varlıksal metaforlara yani olaylara, düşüncelere bakma tarzına altyapı sağlar (Lakoff & Johnson, 2015, s. 55). Lakoff ve Johnson kitaplarında enflasyonu bir entite olarak görmüşler ve şu örneği vermişlerdir (2015, s. 57):

“Enflasyon bir entitedir.”

“Enflasyon hayat standartlarımızı düşürüyor.”

“Enflasyon daha fazla yükselirse, asla hayatta kalamayacağız.”

“Enflasyonla mücadele etmemiz gerekir.”

“Enflasyon bizi köşeye sıkıştırıyor.”

“Enflasyon benzin pompası ve fiyat sayacında kendi borusunu öttürüyor.”

“Arazi almak enflasyonla baş etmenin en iyi yoludur.”

“Enflasyon beni hasta ediyor.”

Bu durumlarda enflasyonun bir entite olarak görülmesi ve metaforlaştırılması ona atıfta bulunma, belli bir boyutunu keşfetme ve hatta onu anladığımıza inanma imkânı sağlar.

2.2.4. Metaforların Temel İşlevleri

Lakoff ve Johnson'ın kitabında (2015) çevirenin önsözünde şu ifadeler yer verilmiştir: İnsan içinde yaşadığı gerçekliği metaforlar aracılığıyla inşa edebilir. Metaforlar hayatı ve “öteki”ni anlamamanın bir yoludur. Dünya olarak adlandırdığımız şeyi metaforlar açığa çıkarırlar. Bazen de gizleyerek bize sunarlar. Kısacası metaforlar gerçeklik hakkında hep yeni bir şey söylerler (s. 10).

Metaforlar her alanda kullanılabilmektedir. Son yıllarda metafor ile ilgili araştırmaların yoğunluk kazandığı görülmektedir. Sosyal bilimler alanında metaforların yaygın bir kullanım alanı vardır. Bunun yanı sıra metafor kavramı; felsefede analogi kavramı ile, edebiyat ve dilbilim alanlarında eğretileme, mecaz, istiare, eğitim bilimleri alanında ise genel olarak benzetme anlamı ile kullanılmaktadır. Ancak tüm bu kavramlar metaforları tam olarak ifade edebilmekten uzaktır. Bu nedenle metaforlar kavramının doğrudan tercih edildiği görülmektedir (Zeren & Yapıcı, 2014).

Metaforlar canlı ya da cansız olabilirler bunun yanı sıra olumlu ya da olumsuz anlamlara da gelebilirler. Metaforlar aracılığıyla bilgi toplanabilir. Ayrıca metaforlar sorgulama aracı olarak da kullanılabılırler. Metaforlar anlaşılması zor olan konuların daha kolay anlaşılabilmesini ve düşüncelerin özetlenerek ifade edilmesini sağlayabilirler (Semerci, 2007).

Bilinmeyen bir kavramı açıklarken bilinen bir kavramdan faydalanılması metaforların en yaygın kullanış şeklidir. Yani metafor benzeyen kavram ile benzetilen kavram arasında tutarlı bir ilişki kurularak bilinmeyen, açıklanması zor olan kavramın daha kolay anlaşılmasının sağlar. Bu durumda metaforların bilinmeyen kavramı daha kolay bir şekilde öğreten onun zihinde yer etmesini sağlayan ve bu konuda da geçerliği kanıtlanmış bir araç olduğu söylenebilir (Arslan & Bayrakçı, 2006).

2.2.5. Eğitim Bilimlerinde Metaforların Rolü

Metaforlar eğitim öğretim süreçlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Hampshire'a göre (1996) derslerde metaforların kullanılması sınıf içi etkinliklerde önemli bir rol oynamaktadır (Hampshire'den aktaran Akyol, 2017, s. 53).

Demir, (2017) metaforların eğitim öğretim alanında kullanılmasının faydalarını şu şekilde sıralamıştır:

- Metaforlar hayal edebilmenin ürünleridir, dolayısı ile keşfedici ve yaratıcı bir öğrenme ortamı sağlayabilirler.
- Metaforlar sayesinde bilinen bir kavramın yardımıyla bilinmeyen bir kavramın daha kolay bir şekilde açıklanması mümkündür.
- Metaforlar sayesinde önceki bilgi ile yeni bilgi arasında bir köprü kurulabilir. Dolayısı ile yeni öğrenilecek olan bilgilerin daha kolay anlaşılmasını sağlayabilirler.
- Soyut ve anlaşılması zor kavramlar açıklanırken metaforlardan faydalanılabilir.
- Öğrencilere hazır bilgi sunmak yerine metafor uygulamaları yaparak onların bilgiye yaparak yaşayarak ulaşmaları sağlanabilir. Bu sayede öğrenmeler daha kalıcı hale gelir.
- Öğrencilerin bir durum, kavram ya da nesne hakkında ne düşündükleri yani zihinsel imgeleri metaforlar yardımıyla açığa çıkartılabilir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırma konusuyla ilgili geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar incelenecektir. Göç ve metafor konuları ile ilgili coğrafya eğitimi alanında yapılan çalışmalar ve eğitim bilimlerinde metafor yönteminin uygulamasının yapıldığı çalışmalara özetlenerek yer verilecektir.

2.3.1. Göç ve Metafor Konuları ile İlgili Coğrafya Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmalar

Şahin (2017) ‘Göç Konularının Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Uygulama Örnekleri’ adlı çalışmasında coğrafya öğretmenlerine örnek uygulamalar yoluyla göç konularının öğretiminde karşılaştıkları sorunların çözmelerine yardımcı olmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada son yıllarda eğitim öğretim süreçlerinde üzerinde durulan önemli hususlardan birinin de öğretim yöntem ve teknikleri olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte yapılan araştırmalardan elde edilen verilere göre coğrafya öğretmenlerinin çoğunun öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili olarak lisans eğitimleri sırasında edindikleri bilgilerle hareket ettikleri belirtilmiş ve coğrafya öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknikleri konusunda örnek uygulamalara ihtiyaçları olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada temel olarak tarama modeli ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Diğer yandan bu çalışmada veri

toplama işlemleri için doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Bu araştırmada göç konularının öğretiminde kullanılmak üzere tasarlanmış 3 adet örnek uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamalar; balık kılıcı, drama ve örnek olay yöntemleriyle hazırlanmıştır. Hazırlanan bu çalışmaların göç konularının öğretiminde örnek yöntemler olduğu, her öğretmenin kendi okul ve öğrenci şartlarını dikkate alarak başka yöntem ve teknikleri dersin kazanımları çerçevesinde geliştirebileceği vurgulanmıştır.

Tıkman, Yıldırım ve Şentürk (2017) ‘Göç Metaforuna Yolculuk: Bir Fenomenolojik Çalışma’ adlı çalışmada 4.5.6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin göç kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘Göç Metafor Formu’ kullanılmıştır. Araştırma yoğun göçe maruz kalmış olan Kilis ilinde yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda çalışma yapılan grup göç kavramı ile ilgili 53 adet metafor oluşturmuştur. En fazla oluşturulan metaforlar kuş, taşınmak, gitmek, leylek, üzüntü ve Suriyelilerdir.

Kılınç, Karayel ve Koyuncu (2018) ‘Türk ve Suriyeli Çocukların Göç Kavramına İlişkin Metaforlarının Belirlenmesi’ adlı çalışmada Mersin ilinde Geçici Eğitim Merkezinde eğitim gören ilköğretim düzeyindeki Suriyeli öğrenciler ile ilköğretim düzeyince eğitim gören Türk öğrencilerin göç kavramına ilişkin bakış açılarını anlamak, bu kavrama ilişkin metaforlar oluşturmalarını sağlamak ve bu metaforları karşılaştırmak amaçlanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda Türk öğrencilerin dokuz farklı metafor oluşturdıkları, Suriyeli öğrencilerin ise yedi farklı metafor oluşturduğu belirlenmiştir. Oluşturulan metaforlarda Türk ve Suriyeli öğrencilerin en fazla kullandıkları metaforun ‘gitmek’ olduğu belirlenmiştir. Çalışmada genel olarak öğrencilerin göç olgusunu olumsuz metaforlar ile vurguladıkları saptanmıştır. Bu duruma bölgenin yoğun olarak Suriyelilerin göç etmesi ve bu durumun öğrenciler tarafından gözlemlenmesinin sebep olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada göç kavramını Suriyeliler ile ilişkilendiren öğrencilerin okulunda Suriyeli öğrencilerin fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Gencer (2017) ‘Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler’ adlı çalışmada ülkelerinde yaşanan savaş nedeniyle yerlerinden edilmiş ve göç yollarına düşmeye mecbur bırakılmış Suriyeli vatandaşların yeni ülkeye kabul süreçlerinde pek çok riske maruz kalabildikleri vurgulanmıştır. Yaşanan göçlerden en fazla zarar gören gruplar arasında ise çocukların yer aldığı belirtilmiştir. Çalışmada savaşın ve göçün travmatik etkilerine maruz kalmış Suriyeli çocukların Türkiye’deki eğitim süreçlerinin önündeki engelleri görünür

kılmayı ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada birçok Suriyeli çocuğun farklı nedenlerle eğitim sisteminin dışında kaldığı vurgulanmıştır. Bu sorunların başında yoksulluğun bir getirisi olan çocuk işçiliği yer almaktadır. Bu durumu dilencilik, erken evlilik çocuk istismarı gibi sorunlar takip etmektedir. Çalışmada Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil edilebilmesinin bazı sorunları çözmek ile mümkün olacağı vurgulanmıştır. Araştırmaya göre bu sorunların başında yoksulluk gelmektedir. Bunun yanı sıra Suriyeli öğrencilerin eğitim ortamında ayrımcılık, şiddet, dışlanma gibi olumsuzluklara maruz kalmaları nedeniyle eğitim ortamından uzaklaştıkları belirtilmiş ve bu noktada toplumsal uyuma yönelik planlamaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sezer ve Şanlı (2017) ‘ Coğrafya Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Göç Olgusu’ adlı çalışmalarında göç olgusunun coğrafya öğretim programında ve ders kitaplarında nasıl ele alındığını incelemişlerdir. Bu bağlamda yapılan çalışmada doküman inceleme tekniği ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın bulguları arasında coğrafya dersi öğretim programı içerisinde göç olgusunun Beşeri Sisemler Öğrenme Alanı ve Mekansal bir Sentez: Türkiye Öğrenme Alanı içerisinde toplamda 4 kazanım olarak yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu kazanımların yeterli düzeyde ele alınmadığı araştırmanın bulgular kısmında vurgulanmıştır. Araştırmanın bulgularında göç olgusunun genel anlamda Türkiye merkezli ele alındığı ancak uluslararası düzeyde fazla üzerinde durulmadığı sonucuna yer verilmiştir. Ayrıca çalışmada coğrafya ders kitaplarında yer alan göç olgusu ile ilgili bazı kavramların yanlış kullanıldığı belirtilmiş, bazı kavramların ise üzerinde hiç durulmadığı vurgulanmıştır. Yeni ders kitapları içerisinde göç olgusu ile ilgili kazanımların daha uluslararası düzeyde ele alınması gerektiği ve bazı kavramların yanlışlığı ile ilgili olan problemlerin giderilmesi gerektiği çalışmanın öneriler kısmında vurgulanmıştır.

Ateş ve Karatepe (2013) ‘Üniversite Öğrencilerinin Küresel Isınma Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi’ adlı çalışmalarında üniversite öğrencilerinin küresel ısınma kavramıyla ilgili oluşturdukları metaforları belirlemişlerdir. Araştırmanın desenini nitel araştırmanın olgu bilim deseni oluşturmaktadır. Çalışma Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde yer alan 7 farklı bölümde toplamda 234 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak metafor formu kullanılmıştır. Bu form içerisinde yarı yapılandırılmış açık uçlu bir anket cümlesi bulunmaktadır. Öğrencilerden ‘‘Bana göre küresel ısınma.....gibidir, çünkü.....’ Şeklindeki cümleyi kendilerince tamamlamaları istenmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerden

toplamda 144 metafor elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin küresel ısınma kavramını en fazla ‘felaket(15)’ kavramıyla ilişkilendirdikleri ortaya çıkmıştır.

Coşkun (2010) ‘Lise Öğrencilerinin İklim Kavramıyla İlgili Metaforları (zihinsel imgeleri)’ adlı çalışmasında lise öğrencilerinin iklim kavramıyla ilgili zihinsel imgelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın desenini ise nitel araştırmanın olgu bilim deseni oluşturmaktadır. Bu çalışma Karabük ilinde bulunan iki farklı lisede öğrenim gören öğrencilerle yapılmıştır. Bu çalışmaya toplamda 108 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde bu çalışmada %51 oranında kız öğrenci, %49 oranında ise erkek öğrencinin bulunduğu görülmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak metafor formu geliştirip kullanılmıştır. Bu formda yer alan ‘İklim gibidir; çünkü.....’ Cümlesinin öğrenciler tarafından tamamlanması istenmiştir. Çalışmanın sonucunda verilerin analizi ile toplamda 39 adet geçerli metaforun öğrenciler tarafından oluşturulduğu görülmüştür. Öğrencilerin iklim kavramını en çok ilişkilendirdikleri metaforun insan(f20) metaforu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen metaforlardan oluşturulan kavramsal kategoriler incelendiğinde ‘Değişimin ifadesi olarak iklim’ adlı kategorinin en fazla tercih edilen kategori olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmanın sonuçlar kısmında ise iklim konusu içerisinde yer alan çok sayıda soyut kavramın öğretiminde metaforlardan faydalanılmasının öğrencilerin bu soyut kavramları öğrenmede anlamlı bir faydası olacağına inanıldığı vurgulanmıştır.

Akbaş ve Gençtürk (2013) ‘Coğrafi Bilgi Sistemleri Kavramına Metaforik Bakış’ adlı çalışmalarında coğrafya öğretmeni ve coğrafya öğretmen adaylarının Coğrafi Bilgi Sistemleri hakkındaki zihinsel algılarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi, deseni ise olgu bilim deseni olarak belirlenmiştir. Çalışma çeşitli illerde görev yapan 25 coğrafya öğretmeni ile ve Fatih Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 20 coğrafya öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak metafor formu kullanılmıştır. Bu formda yer alan CBS..... gibidir; çünkü..... Cümlesinin katılımcılar tarafından tamamlanması istenmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerden 19’u metafor üretmişlerdir. Oluşturulan bu metaforların en çok ‘ Teknolojik bir araç olarak CBS’ kategorisi ve ‘ Nesne olarak CBS’ kategori ile ilgili olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan coğrafya öğretmeni adayı 20 öğrenciden toplamda 21 metafor elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının CBS kavramını en çok ‘ Coğrafi bir unsur olarak CBS’ kategorisi ile ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Saban (2009) ‘Okula İlişkin Metaforlar’ adlı çalışmasında ilköğretim birinci kademedeki öğrenim gören öğrenciler, öğretmenler ve öğretmen adaylarının okula ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmaya 1204 öğrenci, 85 öğretmen ve 420 öğretmen adayı katılım göstermiştir. Veri toplama aracı olarak metafor formu kullanılmış ve katılımcıların ‘Okul.....gibidir, çünkü.....’ Cümlesini kendilerince tamamlamaları istenmiştir. Çalışmada katılımcılardan 74 adet geçerli metafor elde edilmiştir. Elde edilen veriler hem nicel hem de nitel veri çözümleme teknikleriyle analiz edilmiş ve 10 kavramsal kategori altında incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre katılımcılar okul kavramını en çok ‘Sevgi ve dayanışma yeri olarak okul’ kategorisi ile ilişkilendirmişlerdir. Bu kapsamda okul kavramı en çok ‘ev’ metaforuna benzetilmiştir. Ev metaforunun çalışmaya katılan 387 katılımcı tarafından tercih edildiği göze çarpmaktadır. Çalışmanın sonuçlarında okul kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesinin tek bir metaforla mümkün olmadığı, bunun için çok sayıda metafora gereksinim duyulduğu vurgulanmıştır.

Öztürk (2007) ‘Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Coğrafya Kavramına Yönelik Metafor Durumları’ adlı çalışmasında sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının coğrafya kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmaya 2006-2007 yılında Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplamda 357 son sınıf öğrencisi katılım göstermiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak metafor formu kullanılmış, katılımcılara ‘Coğrafya.....gibidir, çünkü.....’ şeklindeki açık uçlu cümle yöneltilmiştir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 49 farklı, fen bilgisi öğretmen adaylarının 49 farklı ve sınıf öğretmeni adaylarının 48 farklı metafor ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda 357 öğretmen adayının %33’ünün coğrafya kavramını en çok ‘yaşam kaynağı-yaşamın kendisi’ olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yazıcı ve Ulu Kalın (2018) ‘Doğal Afet İçin Kavramsal Metaforların Karşılaştırmalı Analizi’ adlı çalışmalarında Coğrafya Bölümü öğrencileri ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin doğal afet kavramı ile ilgili oluşturdukları metaforları karşılaştırmışlardır. Çalışmaya Karabük Üniversitesinde öğrenim gören 110 Sosyal Bilgiler Öğretmeni adayı ile 206 Coğrafya Bölümü öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın veri toplama aracı metafor formudur. Bu form ile öğrencilere ‘Doğal afet..... gibidir, çünkü.....’ Cümlesi yöneltilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre Coğrafya Bölümü öğrencileri doğal afet kavramını en çok insan, sınav, kanser ve hastalık türü kavramlarıyla ilişkilendirmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ise doğal afet kavramını en çok kıyamet, ceza ve ateş gibi metaforlarla ilişkilendikleri görülmektedir. Çalışmanın öneriler kısmında öğrencilerin doğal afeti ceza olarak nitelendirmemeleri için afet bilinci konusu üzerine daha fazla çalışmalar yapılması gerektiği, iyi bir afet yönetimi ile afetlerin maddi ve manevi hasarlarının azaltılabileceği vurgulanmıştır.

BÖLÜM III:

YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri toplama araçlarının hazırlanması, verilerin temini ve çözümlenmesi açıklanacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim görmekte olduğu coğrafya dersi öğretim programı içerisinde yer alan göç konusuna ait metaforlar oluşturmak ve oluşturulan bu metaforların nedenlerini ortaya koyabilmek için tarama modellerinden biri olan nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” şeklinde tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 39).

Bu çalışmada nitel araştırmanın olgubilim deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmanın desenlerinden olan olgu bilim (fenomeloji) deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olguların altında yatan anlamlara odaklanır, onları keşfedip açığa çıkarır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 78). Bu çalışmanın amaçlarından biri oluşturulan metaforların nedenini ortaya koymaktır. Bu nedenle araştırmanın yaklaşımı olgu bilim deseni olarak belirlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma Kocaeli ili Çayirova ilçesinde bulunan; Gosb Tadım Jale Yücel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Şehit İlhan Kartal Anadolu Lisesi, Çayirova Kız İmam Hatip Lisesi,

Güzeltepe Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi ve 15 Temmuz Fen Lisesi okullarında yürütülmüştür. Çalışma 10. Ve 11. Sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışma grubuna ait sayısal veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyine Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet		Sınıf	
Kız	Erkek	10.Sınıf	11.Sınıf
190	140	177	153
Toplam: 330		Toplam: 330	

Çalışma grubu beş farklı okulda bulunmaktadır. Ayrıca çalışma grubunun bulunduğu okul türleri de çeşitlilik göstermektedir. Bu durum araştırmanın sonuçlarının daha çeşitli olmasını sağladığı düşünülmektedir. Çalışma grubunun Kocaeli ilinden seçilmesinin nedeni bu ilin sanayi faaliyetlerinden dolayı yoğun bir göçe maruz kalması ve öğrencilerin de bu durumun farkında olduğuna inanılmasıdır.

Bu araştırmada çalışma grubu belirlenirken kriter olarak bazı parametreler baz alınmıştır.

Bunlar ;

Çalışma grubunun araştırmanın amacına uygun olması

Araştırmanın konusu olan göç kavramının çalışma grubu tarafından coğrafya dersi öğretim programı içerisinde öğrenilmiş olması durumları göz önünde bulundurularak çalışma grubu belirlenmiştir.

3.3. Verileri Toplama Araçları

Çalışma grubundan veri toplanabilmesi için araç olarak yarı yapılandırılmış bir anket formu hazırlanmıştır. Bu yarı yapılandırılmış anket formu üç bölüm olarak oluşturulmuştur. Birinci bölümde öğrencilerden demografik bilgilerini elde etmeye yönelik; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, okul ve daha önce göç eylemine katılıp katılmadıkları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde çalışmanın öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması için metafor kavramının basitçe tanımına ve metafor oluşturmakla ilgili örneklerle yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış anket formunun son kısmı ise asıl veri toplanılan kısımdır. Bu bölümde öğrencilerden cümledeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere ; “Göç

.....benzer. Çünkü” Cümlesi yöneltilmiştir. Bu cümle içerisinde öğrencilerin göç kavramını bir şeye benzetmeleri ve bu benzetmenin de gerekçesini çünkü cümlesi altında vermeleri istenmiştir. Bu sayede öğrencilerin kendi ürettikleri metaforlarına bir gerekçe ve mantıklı bir dayanak sunmaları sağlanmıştır (Saban, 2008). Çalışma gurubunun kendi el yazılarıyla ve kendi hür iradeleriyle oluşturdukları bu kompozisyonlar bu araştırmanın temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

3.4. Uygulama Süreci

Bu çalışmaya başlanmadan önce Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli olan izinler alınmıştır. Ardından çalışma gurubunun hangi okullar olacağı kararlaştırılmıştır. Bu aşamada okul türlerinin farklılık göstermesi isteği göz önüne alınmış Çayirova ilçesinden beş farklı okul belirlenmiştir. Gerekli olan izinler alındıktan sonra çalışmanın yürütüleceği okullara gidilmiş ve öğrencilerle bire bir olarak çalışma yürütülmüştür. Öğrencilere çalışmadan kısaca bahsedilmiştir. Ardından göç kavramı ile ilgili ön bilgiler kontrol edilmiştir. Çalışma sonuçlarının daha sağlıklı olabilmesi için metafor kavramının ne olduğu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Sadece tanım yapılmamış ayrıca metafor kavramına gündelik hayatımızdan örnekler verilmiş, öğrencilerden de farklı örnekler üretmeleri istenmiş ve sonuç olarak öğrencilerin konuya hakim olması sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış anket formu öğrencilere dağıtılmadan önce öğrencilerin birbirlerinin yazıkları metaforlardan etkilenmemeleri gerektiği, yazılan her bir metaforun kıymetli olduğu bilgisi öğrencilerle paylaşılmış ardından form dağıtılmıştır. Yaklaşık 20 dakikalık bir süre tüm öğrenciler için yeterli olmuş veri toplama süreci toplam 14 farklı sınıf için aynı aşamalar takip edilerek bir ders saati içerisinde tamamlanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesi aşamasında içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizi kişilerin davranışları ve bunların altında yatan nedenler hakkında dolaylı yollarla çalışmaya fırsat sağlayan bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010, 28). İçerik analizine ek olarak elde edilen veriler yorumlanırken aşağıda açıklanan beş aşamadan oluşturulmuştur (Aydoğdu, 2008, s. 49 ; Saban, 2008). Bu beş aşamalı veri analizi şu basamaklardan oluşmaktadır;

1. Adlandırma aşaması

2. Eleme aşaması
3. Kategori geliştirme aşaması
4. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması
5. Üretilen metaforların frekanslarının hesaplanması ve yorumlanması aşaması

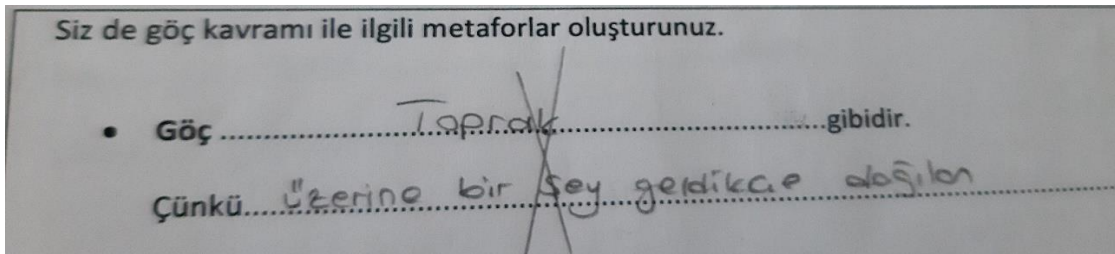
3.5.1. Adlandırma aşaması:

Bu aşamada çalışma gurubundan elde edilen tüm metaforların belirgin bir şekilde ifade edilip edilmediği incelenmiştir. Öğrencilerden elde edilen metaforlar alfabetik düzene göre sıralanmıştır. Tekrar eden metaforlar ve tekrar edilme sayıları belirlenmiştir. Bu aşamada metafor sayılamayacak durumda olan formlar uzman görüşüne de başvurulmuş ve ayıklanmıştır.

3.5.2. Eleme aşaması:

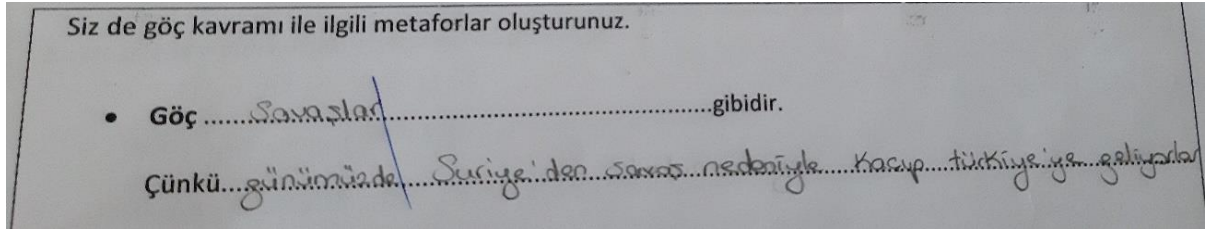
Katılımcılardan elde edilen metaforlar incelendikten sonra çalışma gurubundan toplamda 330 öğrenciden 205 çeşit geçerli metafor üretilmiştir.

Veri toplama aracının özelliklerinden bahsederken öğrencilerin oluşturdukları metaforların gerekçelerinin de istendiği belirtilmiştir. Bu aşamada öğrencilerin üretmiş oldukları metaforun kendisi, metaforun konusu ve bu iki öge arasındaki bağlantının mantıklı olup olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda bazı öğrencilerin metafor oluşturamadıkları görülmüştür. Bu metaforlar çalışmaya dahil edilmemiştir. Aşağıda bu durum ile ilgili C27, N11 ve K9'a ait örneklerle yer verilmiştir.

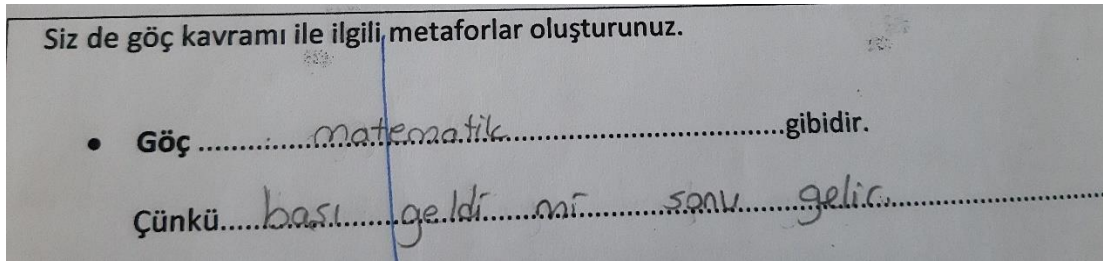
Şekil 1. C27 ye ait kabul edilmeyen metafor örneği

Öğrenci metafor ile ilgili gerekçesini anlaşılır ve tam bir cümle halinde açıklayamadığı için metafor kabul edilmemiştir.

Şekil 2. N11 e ait kabul edilmeyen metafor örneği

Öğrencinin yazdığı metafor ile gerekçe arasındaki benzerlik bağını kuramadığı tespit edildiği için metafor kabul edilmemiştir.

Şekil 3. K9 a ait kabul edilmeyen metafor örneği

Öğrencinin yazdığı gerekçe ile göç arasında kurulan benzerlik mantıklı bulunmadığı için metafor kabul edilmemiştir.

3.5.3. Kategori geliştirme aşaması:

Öğrenciler tarafından üretilen toplam 205 çeşit metafor benzer özelliklerine göre kategorize edilmiştir. Bu çerçevede 7 kategori oluşturulmuştur ayrıca hiçbir guruba dahil edilemeyen metaforlar için çeşitlilik kategorisi oluşturulmuş, tüm metaforlar toplamda 8 kategori altında ele alınmıştır.

1. Kuş ve kuş türleri olarak göç
2. Coğrafi bir terim olarak göç
3. Olumlu duygular olarak göç
4. Olumsuz duygular olarak göç
5. Seyahat, yolculuk ve gitmek olarak göç
6. Bir eşya olarak göç
7. Yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç

8. Çeşitlilik olarak göç

3.5.4. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması:

Nitel araştırmalarda araştırmanın sonuçlarına nasıl ulaşıldığının doğru bir şekilde ortaya koyulması araştırmada geçerlik açısından önemli ölçütlerden kabul edilir. Geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için öncelikle uygulama aşamasında tüm kontrol araştırmacı tarafından sağlanmış ve uygulamanın her aşamasında araştırmacı öğrencilerin yanında bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirliği sağlanırken ayrıca uzman görüşüne başvurulmuş, oluşturulan metafor listesi ve kavramsal kategoriler ile uzmanın yaptığı eşleştirmeler karşılaştırılmıştır. Araştırmanın Güvenirliği Miles ve Huberman'ın (2016, s. 64) formülü (Görüş birliği/Görüş birliği+Görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmış, elde edilen uyumun $200/200+5=99,5\%$ olduğu ortaya çıkmıştır. Uzman ve araştırmacı karşılaştırması sonucunda uyum %90 ve üzeri olursa yeterli düzeyde güvenirlilik sağlanmış olur (Saban, 2008).

3.5.5.Üretilen metaforların frekanslarının hesaplanması ve yorumlanması aşaması:

Bu aşamada elde edilen metaforların frekansları ve bu frekansların da tüm çalışma gurubuna oranı hesaplanmıştır. Ayrıca her kategori kendi içerisinde detaylı olarak incelenmiş ve en fazla tercih edilen metaforların tercih edilme sebeplerine ait örneklere öğrencilerden doğrudan alıntılar yapılarak yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubuna yöneltilen yarı yapılandırılmış açık uçlu anket sorusunun sonuçlarına yer verilecektir. Öğrencilerin göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar 8 kategori içerisinde değerlendirilecek ve tablolarla analiz edilecektir. Ayrıca göç kavramına ilişkin geliştirilen metaforların öğrenciler tarafından seçilme nedenleri doğrudan alıntılar yapılarak ortaya koyulacaktır.

4.1. Göç Kavramına İlişkin Elde Edilen Metaforlar Hakkındaki Genel Bilgiler

Göç Metafor Formu öğrencilere uygulandıktan sonra verilerin çözümlenmesi aşamasında metafor olarak kabul edilemeyen veriler çalışmadan çıkartılmıştır. Kabul edilebilir düzeyde toplamda 205 farklı metafor elde edilmiştir. Bu 205 farklı metafor 330 öğrenci tarafından oluşturulmuştur. Çalışmada öğrencilerin göç kavramını en çok yeni bir hayata başlamak, her şeye yeniden ve sıfırdan başlamak gibi metaforlar ile ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. 205 farklı metafor alfabetik olarak listelenmiş ve sonuçlara uygun kavramsal kategoriler altında yeniden düzenlenmiştir. Elde edilen 205 farklı metafor 8 farklı kavramsal kategori ile ortaya koyulmuştur. Bu kategoriler daha önce de belirtildiği gibi; kuş ve kuş türleri olarak göç, coğrafi bir terim olarak göç, olumlu duygular olarak göç, olumsuz duygular olarak göç, seyahat-yolculuk ve gitmek olarak göç, bir eşya olarak göç, yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç ve çeşitlilik olarak göç kategorileridir. Kategoriler içerisinde yer alan çeşitlilik olarak göç kategorisi diğer kategorilere dahil edilemeyen metaforların bulunduğu kategoridir. Kategoriler içerisinde göç kavramının en az ilişkilendirildiği kategorinin ‘coğrafi bir terim olarak göç’ kategorisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %5,1’i bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Kategoriler içerisinde göç kavramının en fazla ilişkilendirildiği kategorinin ‘yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç’ kategorisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 19,6’sı bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

4.2. Göç Kavramına İlişkin En Fazla Tercih Edilen İlk On Metafor ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Öğrencilerden en fazla elde edilen metaforlar ve bu metaforların tercih edilme nedenlerine ilişkin örnekler Tablo 2’de ele alınmıştır.

Tablo 2

Katılımcılar Tarafından En Fazla Zikredilen ilk On Metafor

Metaforlar	f	yüzde(%)
(n=10)	n=86	n=%26
Yeni bir hayat	16	4,8
Kuş ve kuşlar	14	4,2
Umut	12	3,6
Yeniden doğmak	8	2,4
Yeni bir dünya	7	2,1
Kitap	7	2,1
Yeni bir başlangıç	6	1,8
Ayrılık	6	1,8
Hayat	6	1,8
Ölüm	4	1,2

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan toplam 330 öğrenciden 86’sının en fazla tercih edilen metaforları oluşturdukları göze çarpmaktadır. Bu da demek oluyor ki çalışmaya katılan öğrencilerin %26’sı göç kavramını en fazla tercih edilen metaforları kullanarak ortaya koymuşlardır. Bu çalışma sonucunda araştırmaya katılan 330 öğrenciden 205 farklı metafor elde edilmiştir. Elde edilen metaforların frekanslarının analizi sonucunda en fazla tercih edilen ilk on metaforun; yeni bir hayat, kuş ve kuşlar, umut, yeniden doğmak, yeni bir dünya, kitap, yeni bir başlangıç, ayrılık, hayat ve ölüm olduğu ortaya çıkmıştır. Bu metaforlar içerisinde ‘yeni bir hayat’ metaforu çalışmaya katılan 16 öğrenci tarafından tercih

edilmiş olup en fazla tercih edilen metafor unvanını elde etmiştir. En fazla tercih edilen ilk on metaforun tercih edilme nedenlerine ilişkin örnekler şu şekilde sıralanabilir:

1. Göç yeni bir hayat gibidir. Çünkü ikisi de bembeyaz bir sayfa gibidir. N8
2. Göç kuş ve kuşlar gibidir. Çünkü iklimden, barınma sorunlarından dolayı göç ederler. N7
3. Göç umut gibidir. Çünkü ikisinde de iyi şeylerin olacağına inanılır. A28
4. Göç yeniden doğmak gibidir. Çünkü ikisi de yeni bir hayatın başlangıç aşamasıdır. H21
5. Göç yeni bir dünya gibidir. Çünkü insanlara yeni kapılar açar. K16
6. Göç kitap gibidir. Çünkü ikisinde de başka diyarlara yolculuk yapılır. K3
7. Göç yeni bir başlangıç gibidir. Çünkü bütün hayatın yeniden düzenlenir. E4
8. Göç ayrılık gibidir. Çünkü ikisi de zor gelir. H11
9. Göç hayat gibidir. Çünkü ikisi de bizi bir yerden bir yere sürükler. B13
10. Göç ölüm gibidir. Çünkü ne zaman geleceği belli olmaz. N24

4.3. Göç Kavramına Yönelik Oluşturulan Metaforların Kategorik Dağılımları, Frekansları ve Yüzdeleri Hakkındaki Genel Bilgiler

Bu çalışma sonucunda 330 kişilik çalışma grubundan 205 farklı metafor elde edilmiştir. Bu 205 farklı metafor, çalışmanın sonuçlarının daha verimli ve düzenli bir şekilde ele alınabilmesi için, oluşturulan kavramsal kategoriler altında analiz edilecektir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen tüm metafor çeşitleri 8 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Oluşturulan kavramsal kategoriler ve bu kategorilere ait bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Geliştirdikleri Metaforların Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
1) Kuş ve kuş türleri olarak göç	anka kuşu, göçmen kuşlar, güvercin, kuş, kuş sürüsü, kuşlar, leylek, leylekler, leylek olmak, yavru kuş, yuvadan ayrılmış kuş, vatansız bir kuş, kafesteki kuş	13	29	8,7
2) Coğrafi bir terim olarak göç	yağmur, akarsu, güneş, göl, doğal afet, deniz, dalgasız deniz, bahar, bulut, mevsim, kapalı hava, sel, sonbahar	13	17	5,1
3) Olumlu duygular olarak göç	aşk, başarılarımız, düşünceler, duygu, gülümseme, hayal, hayal ettiğim araba, hayaller, hayallerimize kavuşmak, kışın soğuğu-yazın güneşi, kurtuluş, mutluluğa koşmak, mutluluk, sıcaktan bunalmışken su içip rahatlamak, sabretmek, pozitif hisler, özgürlük, yaşamı isteme, uykusuzluktan sonra uyumak, umut, su içmek, kardeşlik	22	39	11,8
4) Olumsuz duygular olarak göç	acı, aldatma, anne kucağından ayrılmak, ayrılık, çaresizlik, çocuğu ölen anne, duygu karmaşası, endişe, eskiyi özlemek, gurbet, hatıra defterini silip atmak, hüznün, hüznü bir film sahnesi, öfke, karanlık, mutsuzluk, mağduriyet, zorunlu olduğu yolda akmaya çalışan bir su, sonbaharda dökülen yaprak, kopmak, sevdiklerinden ayrılmak, rüzgarda savrulan yaprak, özlem duygusu, özlem, tek taraflı aşk, yalnızlık, yetim-öksüz kalmak, ellerini kesen ipe tutunmak, kesilen bir elma, kırılmış bir bardak, zorunluluk, arada kalma, terk etmek, kaybetmek	34	49	14,8
5) Seyahat, yolculuk ve gitmek olarak göç	kaçış, kaçmak, kamp, yol, yolcu, yolcu otobüsü, yolculuk, seyahat etmek, tek şeritli yol, tatil, uçsuz bucaksız bir yol, tek yönlü sonsuz yol, uzun bir yolculuk, uzun bir yolun sonu, köprüden geçmek, otoyol, misafirlik, kutlu bir yol, ölüm, karavan, zorunlu bir kaçış, bilinmeyen yol, bilinmeze yolculuk, taşlı bir yol	24	36	10,9
6) Bir eşya olarak göç	nar, kitap, kıyafet dolabı, anahtar, araba, araç, balon, çanta, sepetinde çiçek olan bisiklet, silgi, su, sürpriz yumurta, zaman makinesi, çelik kapı, çiçek, çikolata, diş teli, dolar, ekşi yüz sakızı, eskiyen eşya, iddia kuponu, ilaç, kalem, kitap seçmek, limon	25	37	11,2
7) Yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç	beyaz bir sayfa, bir başlangıç, bir bebeğin doğması, doğum, dönüm noktası, duran kalbin yeniden atması, hayatını değiştirmek, kanserin başlaması-bitmesi, kozasından çıkan kelebek, okula başlayan bir çocuk, yeniden yaratılış, yenilenmek, yenilik, değişiklik, değişim, yeni bir başlangıç, yeni bir dünya, yeni bir hayat, yeni bir kapı, keşif, yeni bir vatan, yeni bir yaşam, yeni doğmuş bebek, yeniden doğmak, temiz bir sayfa, yeni dikilen bir bitki, yeni insanlar, yeni bir arkadaş	28	65	19,6
8)Çeşitlilik olarak göç	karıncalar, kayıp bir şeyi aramak, ufuk, ben, baba, ateş, apartman, anne, aile, ağaç, kütüphane, masal, misafir, okul, okun yaydan çıkması, ordu, sürü, sürgün, sınav, savaş, saklambaç, saç, futbol maçı, fırsat, fidan, dersler, diken, çok uzun saç, çocuk, çiçek açması, cennet, hastalık, hayat, ihtiyaç, kabı değiştirilmiş sıvı, kaktüs, kalp, kalabalık misafir, hayatta karşılaşılan tesadüf, yarınlarımız, yaşam savaşı, misafir çocuğu, rahat bir hayat, matematik, bir seri katil, karahindiba	46	58	17,5
TOPLAM		205	330	100

205 farklı metafor için oluşturulan 8 kavramsal kategori; Kuş ve kuş türleri olarak göç, coğrafi bir terim olarak göç, olumlu duygular olarak göç, olumsuz duygular olarak göç, seyahat-yolculuk ve gitmek olarak göç, bir eşya olarak göç, yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç ve çeşitlilik olarak göç olarak belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde elde edilen tüm metaforlar içerisinde en fazla metaforu barındıran kategorinin 48 metafor ile ‘çeşitlilik’ kategorisi olduğu görülmektedir. Ancak katılımcılar tarafından en fazla tekrarlanan metafor kategorisinin 65 kişi ile ‘yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç’ kategorisi olduğu görülmektedir. Bu sayı da çalışmaya katılan öğrencilerin %19,6’sını kapsamaktadır.

4.3.1. ‘Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Kategorinin Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 13 farklı metaforun oluşturulduğu görülmektedir. Bu 13 farklı metafor 29 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %8,7’ si bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 4

Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
1) Kuş ve kuş türleri olarak göç	anka kuşu, göçmen kuşlar, güvercin, kuş, kuş sürüsü, kuşlar, leylek, leylekler, leylek olmak, yavru kuş, yuvadan ayrılmış kuş, vatansız bir kuş, kafesteki kuş	13	29	8,7

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 5

Kuş Ve Kuş Türleri Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır
anka kuşu	1	1		1	
göçmen kuşlar	2	1	1		2
Güvercin	1	1			1
Kuş	8	8		2	6
kuş sürüsü	2	1	1		2
Kuşlar	6	3	3	1	5
Leylek	2	1	1		2
Leylekler	1	1		1	
leylek olmak	1	1			1
yavru kuş	2	2			2
yuvadan ayrılmış kuş	1	1			1
vatansız bir kuş	1		1	1	
kafesteki kuş	1	1			1

Tablo 5 incelediğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 8 tekrar ile ‘kuş’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu metaforun sadece kız öğrenciler tarafından tercih edildiği göze çarpmaktadır. Kuş metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen ikinci metaforun 6 tekrar ile kuş metaforuyla çok benzerlik gösteren ‘kuşlar’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 29 öğrenciden 6 tanesinin göçe katıldığı diğer 23 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun yine kuş metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘kuş ve kuş türleri olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlar üzerinden ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar içerisinde verilecektir.

1. Göç kuş gibidir. Çünkü ikisi de isteyerek bir yerden ayrılır. H22
2. Göç kuş gibidir. Çünkü ikisinde de rahatına göre yer değiştirip göç etmek vardır. C29

3. Göç kuşlar gibidir. Çünkü ikisi de yaşama olanaklarının daha iyi olabileceği yerlere kalıcı veya geçici olarak yerleşir. H5

Göç kuşlar gibidir. Çünkü ikisi de özgürlüğü temsil eder. H6

4. Göç göçmen kuşlar gibidir. Çünkü onlar da gerekli ihtiyaçlarını karşılamak için göç ederler. C13

5. Göç anka kuşu gibidir. Çünkü ikisinde de yeniden doğmak vardır. H4

6. Göç yavru kuş gibidir. Çünkü ikisi de ne yaptığını bilmeden bir yere gider. E13

Öğrencilerin göç kavramını kuş ve kuş türleri olarak anlamlandırmalarının nedeninin kuşların göç ettikleri bilinen hayvanlar olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kuşların mevsim değişikliklerinde ya da ihtiyaçlarını karşılayabilmek için göç etmeleri durumu insanların da bu sebeplerle göç etme durumlarıyla benzetilerek metaforlar üretilmiştir.

4.3.2.‘Coğrafi Bir Terim’ Olarak Göç Kategorisine ait Metaforlar ve Bu Kategorinin Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 6 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 13 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 13 farklı metafor 17 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 5,1’i bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 6

Coğrafi Bir Terim Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
2) Coğrafi bir terim olarak göç	yağmur, akarsu, güneş, göl, doğal afet, deniz, dalgasız deniz, bahar, bulut, mevsim, kapalı hava, sel, sonbahar	13	17	5,1

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 7

Coğrafi Bir Terim Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Yağmur	1		1		1
Akarsu	1		1		1
Güneş	2		2		2
Göl	1	1		1	
Doğal afet	1	1			1
Deniz	2	2		2	
Dalgasız deniz	1		1		1
Bahar	1		1	1	
Bulut	1	1			1
Mevsim	3	1	2	1	2
Kapalı hava	1	1			1
Sel	1	1		1	
Sonbahar	1	1			1

Tablo 7 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 3 tekrar ile ‘mevsim’ metaforu olduğu görülmektedir. Ardından en fazla tercih edilen metaforların 2 tekrar ile ‘deniz’ ve ‘güneş’ metaforları olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 17 öğrenciden 6 tanesinin göçe katıldığı diğer 11 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun deniz metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘coğrafi bir terim olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlar üzerinden ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar içerisinde verilecektir.

1. Göç mevsim gibidir. Çünkü mevsimler de göç eder. N5
2. Göç deniz gibidir. Çünkü suyun kirlenince başka yerlere akarsın. C4
3. Göç güneş gibidir. Çünkü güneşin her doğuşu yeni bir umut vadeder. Fakat sonunda ikisi de karanlığa kavuşur. H1

4. Göç bulut gibidir. Çünkü ikisinde de bir yerden başka bir yere gitmek vardır. D13
5. Göç doğal afet gibidir. Çünkü ikisi de kötü sonuçlar doğurur. E3

Öğrencilerin göç kavramını coğrafi bir terim olarak algılamaları genel olarak doğanın işleyişinde bulunan düzenin, insan hayatında bulunan düzene benzetilmesinden kaynaklandığı görülmektedir. Örneğin mevsimlerin göç etmesi, akarsuyun yolunu bulup akmaya devam etmesi, bulutların hareketi insanların göç hareketleriyle ilişkilendirilmiştir.

4.3.3. ‘Olumlu Duygular Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 8 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 22 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 22 farklı metafor 39 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %11,8’i bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 8

Olumlu Duygular Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
3) Olumlu duygular olarak göç	aşk, başarılarımız, düşünceler, duygu, gülümseme, hayal, hayal ettiğim araba, hayaller, hayallerimize kavuşmak, kışın soğuğu-yazın güneşi, kurtuluş, mutluluğa koşmak, mutluluk, sıcaktan bunalmışken su içip rahatlamak, sabretmek, pozitif hisler, özgürlük, yaşamı isteme, uykusuzluktan sonra uyumak, umut, su içmek, kardeşlik	22	39	11,8

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 9

Olumlu Duygular Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Aşk	1		1		1
Başarılarımız	1	1			1
Düşünceler	1	1			1
Duygu	1		1		1
Gülümseme	1		1		1
Hayal	2		2		2
Hayal ettiğim araba	1		1		1
Hayaller	1		1		1
Hayallerimize kavuşmak	1		1	1	
Kışın soğuğu-yazın güneşi	1	1		1	
Kurtuluş	4	2	2	1	3
Mutluluğa koşmak	1	1			1
Mutluluk	2	2			2
Sıcaktan bunalmışken su içip rahatlamak	1	1			1
Sabretmek	1	1		1	
Pozitif hisler	1	1			1
Özgürlük	2	1	1		2
Yaşamı isteme	1		1	1	
Uykusuzluktan sonra uyumak	1	1			1
Umut	12	3	9	4	8
Su içmek	1	1			1
Kardeşlik	1	1			1

Tablo 9 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 12 tekrar ile ‘umut’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu metaforu tercih eden öğrencilerin 9 tanesinin erkek olduğu göze çarpmaktadır. Umut metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen ikinci metaforun 4 tekrar ile ‘kurtuluş’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 39

öğrenciden 9 öğrencinin göçe katıldığı diğer 30 öğrencinin göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun 4 öğrenci ile umut metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘olumlu duygular olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1) Göç umut gibidir. Çünkü her şeyi ardında bırakıp yeni hayaller peşinde koşmaktır. N20

Göç umut gibidir. Çünkü ikisi de hayata yeniden bağlanmak gibidir. M4

2) Göç kurtuluş gibidir. Çünkü eskiden yaşadığın kötü şartlardan uzak durmayı sağlar. N13

3) Göç hayal ettiğim araba gibidir. Çünkü ikisinin de bana katacağı tecrübeyi merak ederim. E19

4) Göç aşk gibidir. Çünkü ikisi de bizi farklı hayatlarla tanıştırır. F22

5) Göç hayaller gibidir. Çünkü ikisi de daha iyi bir hayatın peşinden koşar. M12

Öğrencilerin göç kavramını olumlu duygular olarak algılamalarının nedeninin genel olarak göç etmeyi arzu edilen, güzelliğe giden, hayali kurulan ve kötü durumlardan kurtaran bir olgu olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu kategoride 12 öğrenci tarafından kullanılan umut metaforunun öğrenciler tarafından güzel günlere olan inancı sembolize ettiği düşünülmektedir. Ayrıca kurtuluş metaforunun son yıllarda ülkemizin maruz kaldığı Suriyeli mültecilerin varlığının bilincinde olan öğrenciler tarafından kullanıldığı düşünülmektedir.

4.3.4. ‘Olumsuz Duygular Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 10 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 34 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 34 farklı metafor 49 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %14,8’i bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 10

Olumsuz Duygular Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
4) Olumsuz duygular olarak göç	acı, aldatma, anne kucağından ayrılmak, ayrılık, çaresizlik, çocuğu ölen anne, duygu karmaşası, endişe, eskiyi özlemek, gurbet, hatıra defterini silip atmak, hüznün, hüznülü bir film sahnesi, öfke, karanlık, mutsuzluk, mağduriyet, zorunlu olduğu yolda akmaya çalışan bir su, sonbaharda dökülen yaprak, kopmak, sevdiklerinden ayrılmak, rüzgarda savrulan yaprak, özlem duygusu, özlem, tek taraflı aşk, yalnızlık, yetim-öksüz kalmak, ellerini kesen ipe tutunmak, kesilen bir elma, kırılmış bir bardak, zorunluluk, arada kalma, terk etmek, kaybetmek	34	49	14,8

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 11

Olumsuz Duygular Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Acı	1	1			1
Aldatma	1		1		1
Anne kucağından ayrılmak	1	1		1	
Ayrılık	6	3	3		6
Çaresizlik	3	2	1		3
Çocuğu ölen anne	1		1		1
Duygu karmaşası	1	1			1
Endişe	1		1		1
Eskiye özlemek	1		1		1
Gurbet	2		2		2
Hatıra defterini silip atmak	1		1		1
Hüzün	3	3		1	2

Hüzünlü bir film sahnesi	1	1	1	
Öfke	1	1	1	
Karanlık	1		1	1
Mutsuzluk	1		1	1
Mağduriyet	1		1	1
Zorunlu olduğu yolda akmaya çalışan bir su	1	1		1
Sonbaharda dökülen yaprak	1	1	1	
Kopmak	1	1		1
Sevdiklerinden ayrılmak	1	1		1
Rüzgârda savrulan yaprak	1		1	1
Özlem duygusu	1	1		1
Özlem	2	2	1	1
Tek taraflı aşk	1		1	1
Yalnızlık	3	2	1	1
Yetim-öksüz kalmak	1	1	1	
Ellerini kesen ipe tutunmak	1		1	1
Kesilen bir elma	1	1		1
Kırılmış bir bardak	1	1		1
Zorunluluk	1		1	1
Arada kalmak	1		1	1
Terk etmek	2		2	2
Kaybetmek	2	2		2

Tablo 11 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 6 tekrar ile ‘ayrılık’ metaforu olduğu göze çarpmaktadır. Ayrılık metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen ikinci metaforun 3 tekrar ile ‘yalnızlık’, ‘hüzün’ ve ‘çaresizlik’ metaforları olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 49 öğrenciden 10 tanesinin göçe katıldığı, diğer 39 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘olumsuz duygular olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1. Göç ayrılık gibidir. Çünkü ikisinde de sevdiğin şeylerden uzaklara gidersin. K11
2. Göç hüznün gibidir. Çünkü insanın ruhuna dokunur ve insanı üzer. C16
3. Göç çaresizlik gibidir. Çünkü ikisinde de ne yapacağına bir türlü karar veremezsin. L1
4. Göç yalnızlık gibidir. Çünkü hiç kimseyi tanımadığın farklı bir kültürde tek başına kalırsın. N4
5. Göç ellerini kesen bir ipe tutunmak gibidir. Çünkü ikisi de acı verir. Ama tutunmak zorundasındır. G1

Öğrencilerin göç kavramını olumsuz duygular olarak algılamalarının nedeninin, bu öğrencilerin göç kavramını daha çok zorunlu göç yönüyle ele almalarından ileri geldiği düşünülmektedir. Kategori içerisinde yer alan terk etmek, zorunluluk, ellerini kesen ipe tutunmak, sevdiklerinden ayrılmak, anne kucağından ayrılmak, çaresizlik, ayrılık, gurbet gibi metaforları oluşturan öğrencilerin zihinlerinde, insanların göç olgusunu isteğe bağlı gerçekleştirmedikleri yönünün ağır bastığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum üzerinde son yıllarda ülkemizin maruz kaldığı göç dalgalarının sebebinin yaşanan savaşlar olduğu ve bu sebebin de öğrencilerin göç konusundaki algılarını etkilediği düşünülmektedir.

4.3.5. ‘Seyahat, Yolculuk ve Gitmek Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 12 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 24 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 24 farklı metafor 36 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %10,9’u bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 12

Seyahat, Yolculuk Ve Gitmek Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
5) Seyahat, yolculuk ve gitmek olarak göç	kaçış, kaçmak, kamp, yol, yolcu, yolcu otobüsü, yolculuk, seyahat etmek, tek şeritli yol, tatil, uçsuz bucaksız bir yol, tek yönlü sonsuz yol, uzun bir yolculuk, uzun bir yolun sonu, köprüden geçmek, otoyol, misafirlik, kutlu bir yol, ölüm, karavan, zorunlu bir kaçış, bilinmeyen yol, bilinmeze yolculuk, taşlı bir yol	24	36	10,9

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 13

Seyahat, Yolculuk Ve Gitmek Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Kaçış	4		4	1	3
Kaçmak	2	1	1	2	
Kamp	1	1			1
Yol	2	2			2
Yolcu	1	1			1
Yolcu otobüsü	1	1			1
Yolculuk	2		2		2
Seyahat etmek	4	3	1		4
Tek şeritli yol	1		1		1
Tatil	1	1		1	
Uçsuz bucaksız bir yol	1		1		1
Tek yönlü sonsuz yol	1		1		1
Uzun bir yolculuk	1	1			1
Uzun bir yolun sonu	1		1		1
Köprüden geçmek	1		1	1	

Otoyol	1	1	1	
Misafirlik	1	1	1	
Kutlu bir yol	1	1	1	
Ölüm	4	4	1	3
Karavan	1	1	1	
Zorunlu bir kaçış	1	1	1	
Bilinmeyen yol	1	1	1	
Bilinmeze yolculuk	1	1	1	
Taşlı bir yol	1	1	1	

Tablo 13 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforların 4 tekrar ile ‘ölüm’, ‘kaçış’ ve ‘seyahat etmek’ metaforları olduğu görülmektedir. Bu metaforların ardından en fazla tekrar 2 tekrar ile ‘yol’, ‘yolculuk’ ve ‘kaçmak’ metaforlarına aittir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 36 öğrenciden 7 tanesinin göçe katıldığı diğer 29 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun kaçmak metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘seyahat, yolculuk ve gitmek olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1. Göç ölüm gibidir. Çünkü ikisinde de bir hayat sonlanır. L10
2. Göç kaçış gibidir. Çünkü her şey bırakılıp yeni umutlara yelken açılır. M14
3. Göç seyahat etmek gibidir. Çünkü ikisinde de mekân değişikliği olur. A7
4. Göç yol gibidir. Çünkü ikisinin de ne kadar süreceği belli olmaz. B16
5. Göç yolculuk gibidir. Çünkü ikisi de bir yerden başka yere gitmektir. H28

Öğrencilerin göç kavramını seyahat, yolculuk ve gitmek olarak imgeleştirmelerinin nedeninin göç olgusunun genel tanımının ‘bir yerden başka bir yere gitmek’ olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu kategori içerisinde oluşturulan bazı metaforlarda göç eyleminin yapıldığı an dikkate alınmış; yol, yolculuk, karavan, yolcu gibi zihinsel imgeler oluşturulmuştur. Ancak kaçış, kaçmak, zorunlu bir kaçış gibi metaforlar bu yolculuğun ‘kötü bir durumdan kurtulmak’ amacıyla yapıldığını vurgulamaktadır. Dolayısı ile Suriyelilerin

ülkemize yapmış oldukları göç ve bu göçün sebepleri düşünüldüğünde öğrencilerin zihinsel imgelerini oluştururken bu durumdan etkilendikleri düşünülmektedir.

4.3.6. ‘Bir Eşya Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 14 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 25 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 25 farklı metafor 37 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %11,2’ si bu kategoriye ait metaforlar üretmişlerdir.

Tablo 14

Bir Eşya Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
6) Bir eşya olarak göç	nar, kitap, kıyafet dolabı, anahtar, araba, araç, balon, çanta, sepetinde çiçek olan bisiklet, silgi, su, sürpriz yumurta, zaman makinesi, çelik kapı, çiçek, çikolata, diş teli, dolar, ekşiyüz sakızı, eskiyen eşya, iddia kuponu, ilaç, kalem, kitap seçmek, limon	25	37	11,2

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 15

Bir Eşya Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Nar	1	1			1
Kitap	7	5	2	4	3
Kıyafet dolabı	1	1			1
Anahtar	1		1		1
Araba	1	1			1
Araç	1	1			1
Balon	2	2			2
Çanta	1	1		1	
Sepetinde çiçek olan bisiklet	1	1			1
Silgi	3	3		1	2
Su	3	3		1	2
Sürpriz yumurta	1	1			1
Zaman makinesi	1	1			1
Çelik kapı	1		1		1
Çiçek	1		1		1
Çikolata	1	1			1
Diş teli	1	1			1
Dolar	1		1	1	
Ekşi yüz sakızı	1	1			1
Eskiyen eşya	1	1			1
İddia kuponu	1		1		1
İlaç	1		1	1	
Kalem	2	1	1	1	1
Kitap seçmek	1		1	1	
Limon	1	1			1

Tablo 15 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 7 tekrar ile ‘kitap’ metaforu olduğu görülmektedir.

Kitap metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen metaforların 3 tekrar ile ‘silgi’ ve ‘su’ metaforları olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 37 öğrenciden 11 tanesinin göçe katıldığı diğer 26 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun kitap metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘bir eşya olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1. Göç kitap gibidir. Çünkü ikisi de insanın hayatına bir şey katar. K19
Göç kitap gibidir. Çünkü ikisi de insanlara ders verir. F4
2. Göç silgi gibidir. Çünkü ikisi de yeni bir hayat için yer açar. K20
3. Göç su gibidir. Çünkü ikisi de insanın ihtiyaç duyduğu bir şeydir. E15
4. Göç sürpriz yumurta gibidir. Çünkü ikisinin de sonu belirsizdir. I10
5. Göç kalem gibidir. Çünkü seni baştan yazabilir. D20

Öğrencilerin göç kavramını bir eşya olarak göç kategorisi ile ilişkilendirdikleri 7 adet kitap metaforu bulunmaktadır. Bu metaforun tercih edilme nedenleri sorgulandığında öğrencilerin kitapların insanlara kattığı tecrübeyi, bilgi birikimini ve soyut yolculuğu göç olgusunun kattığı tecrübelerle ilişkilendirdikleri düşünülmektedir.

4.3.7. ‘Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 16 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 28 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 28 farklı metafor 65 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %19,6’ si bu kategoriye ait metaforlar üretmiştir

Tablo 16

Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
7) Yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç	beyaz bir sayfa, bir başlangıç, bir bebeğin doğması, doğum, dönüm noktası, duran kalbin yeniden atması, hayatını değiştirmek, kanserin başlaması-bitmesi, kozasından çıkan kelebek, okula başlayan bir çocuk, yeniden yaratılış, yenilenmek, yenilik, değişiklik, değişim, yeni bir başlangıç, yeni bir dünya, yeni bir hayat, yeni bir kapı, keşif, yeni bir vatan, yeni bir yaşam, yeni doğmuş bebek, yeniden doğmak, temiz bir sayfa, yeni dikilen bir bitki, yeni insanlar, yeni bir arkadaş	28	65	19,6

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 17

Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kız	Erkek	Evet	Hayır
Beyaz bir sayfa	1		1		1
Bir başlangıç	1		1		1
Bir bebeğin doğması	1		1	1	
Doğum	1	1			1
Dönüm noktası	1	1			1
Duran kalbin yeniden atması	1		1		1
Hayatını değiştirmek	1	1			1
Kanserin başlaması-bitmesi	1	1			1
Kozasından çıkan kelebek	2	1	1	1	1
Okula başlayan bir çocuk	1	1			1
Yeniden doğmak	8	3	5	2	6
Yeniden yaratılış	1		1		1
Yenilenmek	1	1		1	

Yenilik	2	1	1	1	1
Değişiklik	1	1			1
Değişim	1	1			1
Yeni bir başlangıç	6	4	2	2	4
Yeni bir dünya	7	4	3	2	5
Yeni bir hayat	16	9	7	3	13
Yeni bir kapı	1	1			1
Keşif	1		1		1
Yeni bir vatan	1		1		1
Yeni bir yaşam	2	1	1		2
Yeni doğmuş bebek	2		2	1	1
Temiz bir sayfa	1		1	1	
Yeni dikilen bir bitki	1	1		1	
Yeni insanlar	1	1		1	
Yeni bir arkadaş	1		1		1

Tablo 17 incelendiğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 16 tekrar ile ‘yeni bir hayat’ metaforu olduğu görülmektedir. Yeni bir hayat metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen ikinci metaforun 8 tekrar ile ‘yeniden doğmak’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 65 öğrenciden 17 tanesinin göçe katıldığı diğer 48 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforun yeni bir hayat metaforu olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1. Göç yeni bir hayat gibidir. Çünkü ikisinde de her şeye yeniden başlarsın. G17
Göç yeni bir hayat gibidir. Çünkü insanı sevindirebilir de hüznlendirebilir de. A12
2. Göç yeniden doğmak gibidir. Çünkü ikisinde de her şey yeniden ve en baştan başlar. A18
Göç yeniden doğmak gibidir. Çünkü gittiğimiz yerde yeni bir hayat bizi beklemektedir. A9
3. Göç okula başlayan bir çocuk gibidir. Çünkü ikisinde de yeni bir hayat, yeni bir başlangıç vardır. F6

4. Göç kozasından çıkan bir kelebek gibidir. Çünkü kişi göç ettiğinde bambaşka bir insana dönüşür, yeni bir hayata başlar. B22
5. Göç yeni doğmuş bebek gibidir. Çünkü ikisinde de yeni bir hayata sıfırdan başlanır. L15

Öğrencilerin göç kavramını yeni bir hayatın başlangıcı olarak metaforlaştırmalarının nedeninin göç ile yeni bir hayata başlama fırsatının doğması olduğu düşünülmektedir. Göç kavramını bu kategori altında metaforlar oluşturarak açıklayan öğrenciler göç ile geçmişini silip sıfırdan yeni bir hayata başlamanın mümkün olduğunu, insanların göç ederek yeniden doğduğunu, yeniden yaratıldığını, temiz bir sayfa açıp yeni başlangıçlar yaptıklarını vurgulamışlardır. Dolayısı ile bu kategoride yer alan katılımcıların göç olgusunu hayata yeniden başlamak için bir fırsat olarak gördükleri düşünülmektedir.

4.3.8. ‘Çeşitlilik Olarak Göç’ Kategorisine Ait Metaforlar ve Bu Metaforların Tercih Edilme Nedenlerine Örnekler

Tablo 18 incelendiğinde katılımcılar tarafından bu kategoriye ait toplamda 46 farklı metaforun bulunduğu görülmektedir. Bu 46 farklı metafor 58 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %17,5’i bu kategoriye ait metafor üretmişlerdir.

Tablo 18

Çeşitlilik Olarak Göç Kategorisi

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
8) Çeşitlilik olarak göç	karıncalar, kayıp bir şeyi aramak, ufuk, ben, baba, ateş, apartman, anne, aile, ağaç, kütüphane, masal, misafir, okul, okun yaydan çıkması, ordu, sürü, sürgün, sınav, savaş, saklambaç, saç, futbol maçı, fırsat, fidan, dersler, diken, çok uzun saç, çocuk, çiçek açması, cennet, hastalık, hayat, ihtiyaç, kabı değiştirilmiş sıvı, kaktüs, kalp, kalabalık misafir, hayatta karşılaşılan tasadüf, yarınlarımız, yaşam savaşı, misafir çocuğu, rahat bir hayat, matematik, bir seri katil, karahindiba	46	58	17,5

Bu kategori içerisinde bulunan tüm metaforlar ve bu metaforların frekansları, cinsiyete göre tercih edilme durumları ve göçe katılma durumlarına göre tercih edilme durumları açılarından ayrı bir tabloda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 19

Çeşitlilik Olarak Göç Kategorisine Ait Ayrıntılar

	Tekrar sayısı	Cinsiyet		Göçe katılma durumu	
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır
Karıncalar	2	2		2	
Kayıp bir şeyi aramak	1		1		1
Ufuk	2	1	1		2
Ben	1	1			1
Baba	1		1		1
Ateş	1		1	1	
Apartman	1	1			1
Anne	1	1		1	
Aile	1	1		1	
Ağaç	1	1			1
Kütüphane	1	1			1
Masal	2		2	1	1
Misafir	1	1			1
Okul	2	1	1		2
Okun yaydan çıkması	1		1	1	
Ordu	1	1			1
Sürü	1	1			1
Sürgün	1	1			1
Sınav	2	1	1		2
Saç	1	1			1
Savaş	3	3			3
Saklambaç	1	1		1	

Futbol maçı	1	1		1	
Fırsat	1		1	1	
Fidan	1	1			1
Dersler	1		1		1
Diken	1	1			1
Çok uzun saç	1		1		1
Çocuk	1	1			1
Çiçek açması	1	1			1
Cennet	1	1			1
Hastalık	1		1		1
Hayat	6	3	3	2	4
İhtiyaç	1	1			1
Kabı değiştirilmiş sıvı	1	1			1
Kaktüs	1		1	1	
Kalp	1	1		1	
Kalabalık misafir	1	1			1
Hayatta karşılaşılan tesadüf	1		1		1
Yarınlarımız	1		1	1	
Yaşam savaşı	1	1		1	
Misafir çocuğu	1		1	1	
Rahat bir hayat	1	1			1
Matematik	1	1			1
Bir seri katil	1	1		1	
Karahindiba	1	1			1

Tablo 19 incelediğinde bu kategori içerisinde göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen, tekrar sayısı en fazla olan metaforun 6 tekrar ile ‘hayat’ metaforu olduğu görülmektedir. Hayat metaforunun ardından göç kavramı ile en fazla ilişkilendirilen ikinci metaforun 3 tekrar ile ‘savaş’ metaforu olduğu görülmektedir. Bu kategori içerisinde bulunan toplam 58 öğrenciden 18 tanesinin göçe katıldığı diğer 40 öğrencinin ise göçe katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların göçe katılma durumlarına göre tercih ettikleri metaforlar

incelendiğinde, göçe katılma durumunun en fazla pozitiflik gösterdiği metaforların ‘karıncalar’ ve ‘hayat’ olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin göç kavramını ‘çeşitlilik olarak göç’ kategorisi ile ilişkilendirmelerinin nedenlerine ait örnekler, kategori içerisinde en fazla tercih edilen metaforlardan ve yine kategori içerisindeki diğer metaforlar üzerinden verilecektir.

1. Göç hayat gibidir. Çünkü bizi mucizeye kavuşturur. J14
Göç hayat gibidir. Çünkü ikisinde de ne olacağını bilemezsin. G10
2. Göç savaş gibidir. Çünkü ikisi de büyük bir mücadeleyi ifade eder. F11
3. Göç baba gibidir. Çünkü ikisi de rahatlığa kavuşturur. A5
4. Göç kaktüs gibidir. Çünkü ikisi de başta güzel görünür. Ama kaktüs ele alındığında canı acıtır. Göç etmekte başta güzel gelse de zamanla insanların canını acıtır. A6
5. Göç kalp gibidir. Çünkü ikisi de her türlü acıyı içinde barındırır. J1

4.4. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Metaforlar Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık İçeriyor Mu?

Metaforların cinsiyete göre tercih edilme durumları incelendiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Genel olarak metaforların tercih edilme durumunun kız ve erkek öğrenciler açısından benzer olduğu göze çarpmaktadır. Ancak sadece iki metafor üzerinden anlamlı bir farklılığın tespit edildiği söylenebilir. Katılımcılar tarafından en fazla tercih edilen metaforlardan olan kuş ve umut metaforunda şu durum göze çarpmaktadır: Kuş metaforu(f8) sadece kız öğrenciler tarafından tercih edilmiş, umut metaforu(f12) ise 3 kız öğrenci 9 erkek öğrenci tarafından tercih edilmiştir.

4.5. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Metaforlar Göçe Katılma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık İçeriyor Mu?

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin 84’ü yani %25,4’ü göç eylemine daha önce katıldıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada metaforların göçe katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık içerip içermediği incelendiğinde göç eylemine katılan ve katılmayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Göçe katılan öğrencilerin tercih ettikleri metaforların tüm metaforlar üzerinde dağılım gösterdiği söylenebilir. Göç eylemine katılan öğrencilerin en fazla tercih ettikleri metaforların umut(f12) ve kitap(f7) metaforları

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu metaforlarda göçe katılım durumu 4’er öğrenci olarak tespit edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuç, tartışma ve önerilerine yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Öğrencilerin Göç Kavramına İlişkin Oluşturdıkları Metaforlardan Elde Edilen Sonuçlar

Öğrencilerin göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlardan elde edilen sonuçlar şu şekilde sırlanabilir:

- Bu çalışma ortaöğretim öğrencilerin göç kavramına yönelik zihinsel algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramıyla genel olarak detaylı ve zengin bir kavram çeşitliliğine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak elde edilen metaforların çoğu sadece bir veya iki öğrenci tarafından dile getirilmiştir.
- Bu çalışmada öğrencilerden göç kavramına ilişkin 205 farklı metafor elde edilmiştir. Bu 205 farklı metafor 330 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir.
- Öğrencilerin oluşturdukları metaforların frekansları dikkate alındığında, katılımcılar tarafından en fazla zikredilen ilk 10 metaforun çalışma gurubunun %26'sı tarafından üretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu metaforlar:
 1. Yeni bir hayat (f16)
 2. Kuş ve kuşlar (f14)
 3. Umut (f12)

4. Yeniden doğmak (f8)
5. Yeni bir dünya (f7)
6. Kitap (f7)
7. Yeni bir başlangıç (f6)
8. Ayrılık (f6)
9. Hayat (f6)
10. Ölüm (f4) ‘dür.

- Öğrenciler tarafından en fazla zikredilen metaforlar ve bu metaforların oluşturulmalarının gerekçeleri incelendiğinde genel anlamda göç kavramının öğrenciler tarafından olumlu bir olgu olarak anlamlandırıldığı sonucuna

ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra göç kavramını birçok olumsuz durum ile ilişkilendiren öğrencilerde bulunmaktadır.

- Ortaöğretim 10. ve 11. Sınıflar ile gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin “göç” kavramı ile ilgili gerekli altyapı ve farkındalığa sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin bu altyapı ve farkındalığı elde etmelerinde 10. ve 11. Sınıf coğrafya dersinin göç ile ilgili olan konularının katkı sağladığı düşünülmektedir.

- Bu çalışma 5 farklı okulda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin aynı metaforları benzer şekillerde açıklayarak dile getirdikleri görülmüştür. Örneğin; Güzeltepe Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi’nde öğrenim gören 11. Sınıf öğrencisi ÖD8 göç kavramını “Göç yeni bir hayat gibidir. Çünkü yeni arkadaş, yeni bir ortam ve yeni olan her şey ile karşılaşırız.” Diye açıklarken Şehit İlhan Kartal Anadolu Lisesi’nde öğrenim gören 10. Sınıf öğrencisi ÖB21 Göç kavramını ona çok benzer bir şekilde “Göç yeni bir hayat gibidir. Çünkü tanımadığın görmediğin bir sürü yeni insan ile tanışırın.” Olarak açıklamıştır. Bu örnekler çoğaltılabilir. Bu durum üzerinde coğrafya dersi öğretim programının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca son yıllarda ülkemizin maruz kaldığı göç dalgaları ile ilgili haberlerin sosyal medya ve televizyon programlarında geniş yer bulmasının öğrencilerin göç kavramıyla ilgili benzer algılara sahip olmasını etkilediği düşünülmektedir.

5.1.2. Elde Edilen Metaforlar Yardımıyla Oluşturulan Kavramsal

Kategoriler ile İlgili Sonuçlar

Çalışmanın analiz aşamasını kolaylaştırmak için oluşturulan kavramsal kategorilerden “Çeşitlilik Olarak Göç” kategorisi diğer kategorilerle ilişkisi kurulamayan tüm metaforların

bulunduğu kategoridir. Dolayısı ile bu kategori hesaba katılmadan içerisinde metafor çeşitliliğinin en fazla olduğu kavramsal kategorinin “Olumsuz Duygular Olarak Göç” kategorisi olduğu tespit edilmiştir. Metafor sayısının nispeten az öğrenci sayısının ise en fazla olduğu kavramsal kategorinin “Yeni Bir Hayatın Başlangıcı Olarak Göç” kategorisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın sonuçlarını kategoriler başlığı altında incelediğimizde ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramına ilişkin algılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kuş ve kuş türleri olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrencilerin göç kavramını kuş ve kuş türleri olarak anlamlandırmaları kuşların göç ettikleri bilinen hayvanlar olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kuşların mevsim değişikliklerinde ya da ihtiyaçlarını karşılayabilmek için göç etmeleri durumu insanların da bu sebeplerle göç etme durumlarıyla benzetilmiştir. Ayrıca kategori içerisindeki yuvadan ayrılmış kuş, vatansız kalmış bir kuş metaforlarının oluşturulurken hem kuşların göç etme özelliği ile insanların göç etme durumları arasındaki ilişki vurgulanmış hem de yuvadan ayrılmak, vatandan ayrılmak kavramları ile son yıllarda ülkemize yapılan Suriyeli mülteci göçleriyle arasında bir ilişki kurulduğu düşünülmektedir.
- Coğrafi bir terim olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrencilerin göç kavramını coğrafi bir terim olarak algılamaları genel olarak doğanın işleyişinde bulunan düzenin, insan hayatında bulunan düzene benzetilmesinden kaynaklandığı görülmektedir. Örneğin mevsimlerin göç etmesi, akarsuyun yolunu bulup akmaya devam etmesi, bulutların hareketi insanların göç hareketleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu kategori içerisinde genel anlamda göç kavramı gerçekleştirilmesi gereken bir olgu olarak metaforlaştırılmıştır. Öğrenciler metaforlarını göç eyleminin zamanı geldiğinde gerekli olduğu sonucunu ortaya çıkaran gerekçelerle sunmuşlardır.
- Olumlu duygular olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Bu kategori içerisinde öğrenciler göç kavramını anlamlandırırken göçün olumlu yönlerine vurgu yapmışlardır. Ayrıca bu kategoriye uygun cevaplar üreten öğrenciler göç kavramını insanı olumsuz bir durumdan kurtaran bir olgu olarak da açıklamaktadırlar. Öğrencilerin göç kavramını olumlu duygular olarak algılamalarının nedeninin genel olarak göç etmeyi arzu edilen, güzelliğe giden, hayali kurulan bir olgu olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu kategoride 12 öğrenci tarafından kullanılan umut metaforunun öğrenciler tarafından güzel günlere olan inancı sembolize ettiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca kurtuluş metaforunun son

yıllarda ülkemizin maruz kaldığı Suriyeli mültecilerin varlığının bilincinde olan öğrenciler tarafından kullanıldığı düşünülmektedir.

- Olumsuz duygular olarak göç kategorisine ait sonuçlar: bu kategori içerisinde öğrenciler göç kavramına yönelik zihinsel algılarını açıklarken daha çok göç kavramının zorunlu yapıldığı durumlar üzerine yoğunlaşmışlardır. Kategori içerisinde yer alan terk etmek, zorunluluk, ellerini kesen ipe tutunmak, sevdiklerinden ayrılmak, anne kucağından ayrılmak, çaresizlik, ayrılık, gurbet gibi metaforları oluşturan öğrencilerin zihinlerinde, insanların göç olgusunu isteğe bağlı gerçekleştirmedikleri yönünün ağır bastığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum üzerinde son yıllarda ülkemizin maruz kaldığı göç dalgalarının sebebinin yaşanan savaşlar olması yani zorunluluktan ileri gelmesi öğrencilerin bu yöndeki algılarını etkilediği düşünülmektedir.

- Seyahat, yolculuk ve gitmek olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrencilerin göç kavramını seyahat, yolculuk ve gitmek olarak imgeleştirmelerinin nedeninin göç olgusunun genel tanımının ‘bir yerden başka bir yere gitmek’ olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu kategori içerisinde oluşturulan bazı metaforlarda göç eyleminin yapıldığı an dikkate alınmış; yol, yolculuk, karavan, yolcu gibi zihinsel imgeler oluşturulmuştur. Ancak kaçış, kaçmak, zorunlu bir kaçış gibi metaforlar bu yolculuğun ‘kötü bir durumdan kurtulmak’ amacıyla yapıldığını vurgulamaktadır. Dolayısı ile Suriyelilerin ülkemize yapmış oldukları göç ve bu göçün sebepleri düşünüldüğünde öğrencilerin zihinsel imgelerini oluştururken bu durumdan etkilendikleri düşünülmektedir.

- Bir eşya olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrencilerin göç kavramını bir eşya olarak göç kategorisi ile ilişkilendirdikleri 7 adet kitap metaforunun tercih edilme nedenleri incelendiğinde öğrencilerin kitapların insanlara kattığı tecrübeyi, bilgi birikimini, soyut yolculuğu göç kavramı ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

- Yeni bir hayatın başlangıcı olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrencilerin göç kavramını yeni bir hayatın başlangıcı olarak metaforlaştırmalarının nedeninin göç ile yeni bir hayata başlama fırsatının doğması olduğu düşünülmektedir. Göç kavramını bu kategori altında metaforlar oluşturarak açıklayan öğrenciler göç ile geçmişini silip sıfırdan yeni bir hayata başlamanın mümkün olduğunu, insanların göç ederek yeniden doğduğunu, yeniden yaratıldığını, temiz bir sayfa açıp yeni başlangıçlar yaptıklarını vurgulamışlardır. Dolayısı ile bu kategoride yer alan katılımcıların göç olgusunu hayata yeniden başlamak için bir fırsat olarak gördükleri düşünülmektedir.

- Çeşitlilik olarak göç kategorisine ait sonuçlar: Öğrenciler bu kategori içerisinde diğer kategorilerle ilgili olmayan metaforlar üretmişlerdir. Bu kategori içerisinde metafor sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir ancak genel olarak bu metaforlar bir veya birkaç öğrenci tarafından üretilmiştir.

3.1. Öneriler

Metafor tekniğinin öğrencilerin zihinlerinde kavramlar oluşturmalarını ve bu kavramlar arasındaki ilişkiyi kurmalarını kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Metaforlar öğrencilerin belli kavramlara ve olgulara ilişkin zihinlerinde var olan imgeleri ortaya çıkarmada, bunları anlamlandırmada ve değiştirmede “pedagojik bir araç” olarak kullanılabilir (Saban, 2008). Derse başlarken dersin işleniş sırasında ya da dersin sonunda metafor tekniğinden faydalanmanın dersin hedef ve kazanımlarına hizmet edeceği düşünülmektedir. Metafor tekniğinin dersin başında kullanılması ile öğrencilerin ön bilgileri ortaya çıkarır. Dersin sonunda kullanılması ile öğrencilerin zihinlerinde oluşan kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak mümkündür. Bu sayede oluşan kavram yanlışları kısa bir zaman diliminde fark edilmiş olup, sonraki öğrenmeleri olumsuz etkilemelerinin önüne geçilmiş olacaktır (Canbaba, 2018, s. 70).

Metaforlardan öğrencilerin bir konu hakkındaki zihinsel algıları araştırmak istendiğinde de faydalanılmalıdır. Çünkü metaforlar zihinsel algıları sebepleri ile ortaya koyar.

Metaforların bir diğer işlevi soyut kavramların daha kolay anlaşılmasını sağlamaktır. Coğrafya dersi içerisinde bazı soyut kavramların anlaşılması güçtür. Bu kavramların daha iyi anlaşılması için metaforlardan faydalanılmasının öğrenmeleri kalıcı hale getireceği düşünülmektedir.

Coğrafya dersinin yanı sıra diğer derslerde de metaforlardan faydalanılarak öğrenmeler daha kalıcı hale getirilebilir.

Derslerin dışında öğrencilerin bir konuya yönelik bakış açılarını, zihinsel algılarını ortaya çıkarmak, onları daha iyi tanıyabilmek için metaforlardan faydalanılabilir.

Metafor bir konu hakkında farklı bakış açılarını ortaya çıkarılabilir. Elde edilen farklı bakış açıları da öğretim faaliyetleri içerisinde nasıl kullanılacağına dair ipuçları verebilir. Bu yüzden metaforların öğretme sürecine dâhil edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, Y., & Gençtürk, E. (2013). Coğrafi bilgi sistemleri kavramına metaforik bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196.
- Akkoyunlu Ertan, K., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin göç politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-39.
- Akyol, C. (2017). Metaforların kullanım alanları ve faydaları. Bahadır Kılcan (ed.), *Metaforlar ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde (s. 49-87), Ankara: Pegem.
- Arslan, M., & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35 (171), 100-108.
- Aslan, E. (2010). Türkiye Cumhuriyetinin ilk ders kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.
- Ateş, M., & Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin küresel ısınma kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 221-241.
- Aydemir, S., & Şahin, M. C. (2018). Zorunlu-kitlesel göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53), 121 – 148.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarında öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Canbaba, Z. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus ve göç kavramına ilişkin algılarının metafor yöntemi ile incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Canyurt, D. (2015). Suriye gelişmeleri sonrası Suriyeli mülteciler: Türkiye’de riskler. *Akademik Bakış Dergisi*, 48, 127-146.
- Cebeci, O. (2013). *Metafor ve şiir dilinin yapısal özellikleri*. İstanbul: İthaki.
- Çoşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin "iklim" kavramıyla ilgili metaforları (zihinsel imgeleri). *Turkish Studies International Periodical For The Languages Literature And History Of Turkish Or Turkic*. 5(3), 919-940.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2016). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22 .
- Eraldemir, Z.. (2013). *Türkiye’de göç sorunu göçlerin sosyo- ekonomik yansımaları İskenderun- Dörtöyöl örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Erder, Sema. (1986). *Refah toplumunda “getto” ve Türkler*, İstanbul: Teknografik
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851.
- Karamehmet, B. (2012). *Reklamda görsel metafor kullanımı: Basın reklamı örneği*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keklik, N. (1987a). *Türk İslam felsefesi açısından felsefenin ilkeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Keklik, N. (1987b). Mevlana’da metafor yoluyla felsefe. *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arkivi Dergisi*, 26, 19-55.
- Keklik, N. (1990). *İbn ’ül Arabi ’nin Eserleri, Misdak olarak el fütuhahul mekkiyye*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Kılcan, B. (2017). *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi*. Ankara: Pegem.
- Kılınç, F. E., & Karayel, F., & Koyuncu, M. (2018). Türk ve Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 37-54.

- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 3-19.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil.* (G.Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma.
- Lee, E.S. (1969). A theory of migration. In J.A. Jackson (Ed.), *Migration*. London: Cambridge University Press.
- Miles, M. B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. California: Sage.
- Morgan, G. (1997). Yönelim ve örgüt teorilerinde metafor. (G. Bulut, Çev.). İstanbul: MESS.
- Mutluer, M. (2003). *Uluslararası göçler ve Türkiye*, Ankara: Çantay.
- Mülteciler Derneği (2019). <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden erişilmiştir.
- Özelmacı, Ş., & Çakır, U. (2017). Metaforlar ve benzerleri ile ilgili söylenenler. B. Kılcan (ed.), *Metaforlar ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde (s. 17-35). Ankara: Pegem.
- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının 'coğrafya' kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 55-69.
- Parın, K. (2017). Metaforlar: Hayat, anlam ve dil. *Söylem Dergisi*, 2(3), 149- 151.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A. (2008) Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Semerci Ç. (2007). “Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 83-100.
- Sezer, A., & Şanlı, C. (2017). Coğrafya öğretim programında ve ders kitaplarında göç olgusu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 36, 16-25.

- Şahin, S. (2017). *Göç konularının öğretiminde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin uygulama örnekleri*. International Ejer Congress 2017’de sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Tepebaşı, F. (2013). *Metafor yazıları*. Konya: Çizgi.
- Tıkman, F., & Yıldırım, E., & Şentürk, M. (2017). Göç metaforuna yolculuk: Bir fenomenolojik çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104-126.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2015). *Beşeri coğrafya insan, kültür, mekan*. İstanbul: Çantay.
- Yazıcı, Ö., & Ulu-Kalın, Ö. (2018). “Doğal Afet” için kavramsal metaforların karşılaştırmalı Analizi. *EKafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 25-40.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zeren, G., & Yapıcı, M. (2014). Öğretmen adaylarının renklere ilişkin metaforları. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 25(1), 165-175.

EKLER

Ek 1. Veri Toplama Aracı

GÖÇ METAFOR FORMU

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet:.....

Daha önce göçe katıldınız mı? Evet()

Hayır()

Yaş:.....

Cevabınız evet ise nereden-nereye göç
ettiniz?

Sınıf:.....

Okulunuzun adı:

Metafor; Bir kelimeyi veya kavramı genel olarak herkesin kabul ettiği anlamı dışında başka anlamlara gelecek biçimde gerçek anlamından farklı olarak kullanma ya da bir şeyi başka bir şey ile anlatmak şeklinde açıklanabilir.

Örneğin; "**Kitap**" için oluşturulan metaforlar;

Kitap "**yeni bir dünya**" gibidir. Çünkü bizi alıp başka hayatlara götürür.

Kitap "**psikolog**" gibidir. Çünkü ruhumuza dokunur, bizi iyileştirir.

Kitap "**en iyi arkadaş**" gibidir. Çünkü her ihtiyaç duyulduğunda yanımızdadır.

Siz de göç kavramı ile ilgili metaforlar oluşturunuz.

Göçgibidir.

Çünkü.....

Göçgibidir.

Çünkü.....

Göçgibidir.

Çünkü.....

Ek 2. Araştırma İzni

**T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 99332089/605.01/9596241
Konu: Araştırma İzni
(Çiğdem DURAN)

15/05/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:Gazi Üniversitesinin 16/04/2019 tarih ve 13288 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Çiğdem DURAN' ın "Coğrafya Öğretiminde Göç Üzerine Metaforik Bir Çalışma" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Çayırova İlçesi Ortaöğretim kurumlarında uygulama talebi, Üniversitenin ilgi yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Çayırova İlçesi Ortaöğretim kurumlarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Sadık UYSAL
Millî Eğitim Müdür V

OLUR
..../05/2019

Osman EKŞİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad.No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3 KOCAELİ
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
E-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: E. SAĞLAM YAVUZ
Tel: (0262) 3005871

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2a08-dc5d-3faf-ad02-a5bc kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Uygulama Aşamasında Sınıf Ortamlarına Örnek

